

Lövétei Helytörténeti Füzetek 7.

Mihály János

Egyházi oktatás Lovétén
és a Római Katolikus Népiskola

Mihály János

**Egyházi oktatás Lövétén
és a Római Katolikus Népiskola**

DTP Studio
Székelyudvarhely, 2019

A kiadvány a Zöld Erdély Egyesület támogatásával jelent meg.

Borítóképek:

Draskóczy Jenő mérnök tervrajza

Várday Zsolt építész látványterve

Olvasószerkesztő:

P. Buzogány Árpád

Az oktatástörténeti tanulmányt írta és a helytörténeti füzet anyagát válogatta Mihály János.

Nyomtatás: DTP Stúdió, Székelyudvarhely

ISBN

© Mihály János

© Zöld Erdély Egyesület (Lövete)

Minden jog fenntartva!

A lövétei Helytörténeti Füzetek sorozatban eddig megjelent:

A lövétei Kisboldogasszony plébániatemplom

Kirulyfürdő és környéke

Lövete 1848 – 1849-ben

Ábel a lövétei rengetegben

A lövétei vaskőbányászat rövid története

Lövete az első világháború éveiben (1914 – 1918)

Kedves Olvasó

A lövétei oktatás és a Római Katolikus Népiskola több mint 130 éves történetét próbáltuk összefoglalni, ebben a kis helytörténeti füzetben, annak érdekében, hogy bepillantást nyerjen az ide látogató, vagy a jövőben ide látogatását tervező vendégünk. Reméljük hasznos információkkal szolgálhattunk.

Az épület 1888-ban épült, majd közel egy évszázadon át a falu iskolája volt, az utolsó évtizedekben pedig óvodaként működött. Ez idő alatt Lövéte község fiataljainak oktatásához biztosított helyszínt, amely talán legfontosabb dolog egy közösség életében. Mivel 2002 óta az óvoda is az új iskola épületébe költözött ezért az épület magára maradt, állapota leromlott. Az északi szárny leomlásával sorsa már menthetetlennek látszott, sokan már a lebontását tervezték. Hála Istennek azért voltak, akik bíztak benne, hogy meg lehet állítani a folyamatot. Volt, aki odaállt mellé és hitt abban, hogy közös összefogással meg tudjuk menteni az épületet az enyészettől. Ez a hozzáállás miatt lett megmentve falunk egyik legimpozánsabb épülete, talán emiatt tudjuk átadni a jövő generációja számára.

Több évi tervezgetés és támogató keresés után az anyaországi Bethlen Gábor Alap karolta fel az ügyünket és adott támogatást az épület felújításának döntő részéhez. További segítséget és támogatást kaptunk a Lövétei Közbirtokosságtól, a Lövétei Tanácstól, Hargita Megye Tanácsától, Harmopan Kft-től és magán személyektől. Ezen támogatások segítségével sikerült jelen állapotában felújítani és berendezni az épületet. A belső berendezések teljes beszerzését és az épület körüli munkák teljes kivitelezését reményeink szerint az elkövetkező időszakban majd sikerül befejezni.

Szeretnénk megköszönni támogatóinknak határon innen és túl, mindenkinek, aki a több évig tartó felújítás során valamilyen módon segítkezett abban, hogy a lövétei Népiskola felújítása ne csak egy álom, hanem valóság legyen.

Végül, de nem utolsó sorban köszönjük Mihály János lövétei történésznek, hogy ezt a kis helytörténeti füzetet összeállította. Külön köszönet jár neki, hogy a Népiskola sorsát végig követve önzetlenül segített a felújítás során és idejét nem sajnálva minden egyes alkalommal ott volt a fontosabb döntéseknél, amikor csak tehetett.

Márton József
Zöld Erdély Egyesület

AZ EGYHÁZI OKTATÁS RÖVID TÖRTÉNETE

A kezdetek.

A lövétei oktatás kezdeteiről nem rendelkezünk egyértelmű adatokkal, de bizony feltételezhetjük, hogy más székelyföldi és ezen belül udvarhelyszéki településhez hasonlóan, már a 16. században itt is folyt oktatás. Az oktatást a gyermekek körében a falu papja, vagy a „deáknak” nevezett iskola-mester végezhette, elsősorban a katolikus szertartás rendjére, egyházi énekekre, vallási alapismeretekre s ritkábban olvasásra tanítva őket. A szorgalmas, papi vagy más értelmiségi (pl. közjegyző) pályára alkalmasnak mutakozó gyerekekkel „kiemelten” is foglalkoztak: a latin szövegek olvasására és éneklésére is megtanították, s ezzel biztosították számukra a továbbtanulás lehetőségét a püspökségek mellett létesített iskolákban, vagy legalábbis az esperességek székhelyén létező „kisgimnáziumokban”. Abban az időben a tanulás volt az egyetlen lehetőség a székely falu zárt világából vagy a jobbágyorsból való kiemelkedésre. Ha azonban figyelembe vesszük a korabeli gazdasági és társadalmi viszonyokat, a családok teherbíró képességét, megállapíthatjuk, hogy a továbbtanulás lehetőségével abban az időben csak kevesen élhettek. Éppen ezért az írástudás, a latin vagy magyar nyelvű írásban, oklevélszerkesztésben való jártasság régen elég ritka és megbecsült foglalkozás volt.

A 16–17. századi írott források (jegyzőkönyvek, egyezés-, testamentum-, örökség-, és adományozó levelek, hadi szemlék alkalmával készült összeírások) segítségével ennek a szűk világi értelmiségi rétegnek léte, száma és társadalmi szerepe, a Kis-Homoród mentén is jól nyomon követhető. Az

írott forrásainkban előforduló deákok és prókátorok száma egyértelműen bizonyítja, hogy ezen a vidéken az írásbeliségnek igen mély gyökerei vannak.¹

Közvetett adataink arra utalnak, hogy Lövétén már a 16–17. század fordulóján tevékenykedtek jogtudó „az értelmiség alsó határán mozgó, iskolázott egyének.”² Ilyen írástudó népi jogász, vagyis a törvények ismeretében, a székely perrendtartásban, jogrendben jártas prókátor lehetett lövétei Kelemen Gergely, akit 1589. október 23-án a segesvári Leber vagy Szabó György vallott prókátorának.³ Akárcsak a lövétei Orbán Máté szabad székely, akit 1600 folyamán nemcsak a szülőfaluja, hanem mások is (a gyepesiek, Longodári Kelemen, pálfalvi Orbán Péter) ügyvédjükké fogadtak.⁴ Ugyanezen évben egy István deák nevű prókátor „Lövétefalva képébe” tett vallomást. Ő azonban nem a falu első ismert tanítója, ahogy neve alapján vélni lehetne, hanem személye azonos almási Baczó István deákéval, aki, mint fogadott prókátor több perben is szerepel ebben az időben a széki protocollumok lapjain.⁵

¹ Mihály János: Írástudó deákok, prókátorok a Kis-Homoród mentén 16 – 17. században. In: *Hargita Kalendárium* 2005. Csíkszereda. 76 – 77. Kibővített formába: *Örökségünk*. IV. évf. (2010) 3. szám, 10 – 11.

² Albert Dávid: A jogtudó értelmiség Udvarhelyszéken a XVI. század végén és a XVII. század elején. In: *Areopolisz*. Történelmi és társadalomtudományi tanulmányok. Székelyudvarhely, 2001. 6 – 17.; Népoktatás a két Homoród mentén a 16. századtól a 19. század közepéig. In: „*A Homoród füzes partján...*” *Dolgozatok a Székelyföld és a Szászföld határvidékéről*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2000. 141-147. Lásd még: Dankanits Ádám: Az oktatásügy kezdeteiről a Székelyföldön. In: *Korunk* 29/1970.

³ Székely Oklevéltár. Új sorozat. I. Udvarhelyszéki törvénykezési jegyzőkönyvek 1569 – 1591. Közzéteszi: Demény Lajos és Pataki József. Bukarest, 1983. 52.

⁴ Székely Oklevéltár. Új sorozat. III. Udvarhelyszéki törvénykezési jegyzőkönyvek 1598 – 1600. Közzéteszi Demény Lajos, Pataki József és Tüdős S. Kinga. Budapest – Bukarest, 1994. 257, 262, 266.

⁵ Uo.

Közvetett adataink is arra utalnak, hogy már a 16. század végén rendszeres oktatás folyt Lövétén. Az iskola fenntartója (kegyura) az egyházközség volt, akinek kötelessége közé tartozott az iskoláról gondoskodni s az iskolamester számára házat, hozzá járandó szántóföldeket, s természetbeni bért biztosítani. A „schola mester” szellemi irányítója, felvigyázója a falu mindenkori lelkész, vagy prédikátora volt. Ezt a feladatot Lövétén 1614-ben Vacsárcsi Péter prédikátor látta el.⁶ Forrásaink arról is tanúskodnak, hogy a 17. század folyamán volt olyan időszak, amikor a Havasalja falvaiban úgy a lelki gondozását, mint az oktatási feladatokat csíksomlyói ferences szerzetesek látták el. Lövete is azon plébániák közé tartozott, hol „Szent Ferenc fiai működtek”. Egyike volt ezeknek Reverendissimus P. Taplóczai (Görög) István (1631 – 1678), a lánglelkű szónok, aki a ferences hagyományok szerint „az eretnenség gyászos elterjedésekor, mikor az erdélyi kath. Egyház hajója veszélynek volt kitéve, nem késlekedett az Úr házat falként védelmezni; a székelyföldi Csik, Gyergyó-, Kászont, Oláhfalut, Lövétét [...] az eretnenség szennyétől” megmenteni.⁷

A helybeli az iskolában pallérozták szellemét gyerekkorukban azoknak a Lövétéről elszármazott értelmiségieknek, akik felsőbb iskolákban tovább képezték magukat, vagy valamelyik székelyföldi faluban tanítóskodtak. Mint pl. annak a *Lövétei* Györgynek, aki 1658-ban Grácban, a jezsuiták iskolájában, alzszerpapként (*subdiaconus*) bölcseletet és teológiát tanult,⁸ akár-

⁶ A Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Hivatala, Kolozsvár. Udvarhelyszék Levéltára. Törvénykezési jegyzőkönyvek II/6.

⁷ Dr. P. Boros Fortunát: *Az erdélyi ferencrendiek*. Cluj – Kolozsvár, 1927. 91.; P. György József O. F. M.: *A ferencrendiek élete és működése Erdélyben*. Cluj – Kolozsvár, 1930. 413, 505.

⁸ *Fontes Rerum Scholasticarum IV. Erdélyiek egyetemrejárása a korai újkorban 1521-1700*. Szeged. 1992. Szerkesztette Font Zsuzsa.

csak *Lövétei* István deáknak, aki 1664-ben Csíkkozmáson tanítóskodott,⁹ valamint *Lövétei* Jánosnak, aki 1676-ban Pázmány Péter alapította nagyszombati egyetem falai között, mélyítette tovább tudását.¹⁰

Iskolamesterek a 18. század folyamán

Az oktatókra vonatkozó írásos adataink a 18. század elejéről vannak. Elsősorban a püspöki vagy esperesi egyházlátogatások alkalmával felvett jegyzőkönyvek őrizték meg az iskolamesterek, rektorok nevét, jövedelmét, az iskolába járó gyerek számát stb. Ezek közé tartozik a Szebelébi Bertalan főhelytartó (vicarius generalis) idejében készült, s jelenleg a székelyudvarhelyi plébánia levéltárában található jegyzőkönyvgyűjtemény, amely az 1683 – 1702 közötti időszakot öleli fel. Az 1702. március 6-án tartott főesperesi vizitációkor felvett jegyzőkönyvből megtudjuk, hogy egykor Lövéte lelkésze R. D. P. Istvánffi Ferenc volt, míg a lövétei iskolamester „Ferencz Deák”. Ugyancsak ebből a forrásból tudjuk, hogy a gazdák a mester jövedelmében „búza bért” tartoztak adni. Ez alól többen megpróbálták kivonni magukat. Az ilyeneket az esperesi vizitáció pénzbírsággal sújtotta, akárcsak azokat, akik a „D. Magister személye ellen” igaztalan „feleltettek”.¹¹

1717-ben a püspöki látogatáskor is még mindig a hatvan évesen Ferenc deák alias Szabó Ferenc a kántor Lövétén. A 39 éves tanítói pályán is tevékenykedő kántor mellett kisegítőként Torjai Bálintot, mint oktató (*instructor*) találjuk. Az iskolába járó gyerekek száma 25 volt. Ugyanekkor számba vették az iskolamester

⁹ Király István: Rector Scholae. Többszázéves iskoláinkról. In: *Hargita Kalendárium* 1980. 123.

¹⁰ Nagyszombati Matricula 390; Kázmér Miklós: Régi magyar családnevek szótára XIV-XVII. század.

¹¹ Jegyzőkönyv, írásban a Szebelébi Bertalan generalis vicarius által 1683-1702. között, az udvarhelyi kerület plébániáiban végzett látogatásáról.

létfenntartására rendelt földeket is. A mester házához (*domus magistri*) járandó három darab szántóföld Lövete korabeli határbeosztása szerint a következő dűlőkben feküdt: 1. felső fordulóban a Sás nevű helyben; 2. középső fordulóban az Omlás nevű helyben; 3. Középső mezőben.¹² 1721-ben a kántor, orgonista és tanító egy személyben a lövétei Pálffi János volt. Tízen látogatták az iskolát.¹³ Egy évtized múlva, 1731-ben, Sorger Gergely püspök (1729-139) látogatásakor a torjai (Háromszék) születésű Kiss András 30 lövétei gyerek szellemét pallérozta a szerény szalmafedelű faépületben.¹⁴ 1733-ban megint két mester (*magister, ludimagister*) tevékenykedett Lövétén: Tamási István és Jánosi Péter. Az utóbbi a falu szülöttje volt, s több mint egy évtizedig szolgálta népét.¹⁵ Huzamosabb ideig működött, mint tanító Lövétén a székyfancsali Fancsali Sámuel. Ikertestvérével, Fancsali Mózessel, aki 1768 és 1804 között volt Lövete plébánosa, több évtizeden át együtt irányították a falu szellemi-lelki életét.¹⁶

Az iskola tanítóinak létfenntartását, mint már említettük, a „mester házához járandó” szántóföldek, kaszálók, valamint a hívek természetbeni és pénzbeli adományai fedezték. A jövedelem összetételét, nagyságát az erre vonatkozó egyházi rendtartások (melyek szabályozták, hogy ki tartozik egész bért vagy fél bért fizetni, kik fizetnek gabona helyett pénzbért és végül a bérfizetés idejét) határozták meg, de befolyásolták a századokon át kialakult helyi szokások is. Szeredai Antal vikárius 1764-ben

¹² Gyulafehérvári Érseki és Főkáptalani Levéltár (a továbbiakban: GyÉSZLvt.) C. V. 1717. 1 doboz/ 1 kötet, 120.

¹³ GyÉSZLvt. C. V. 1721. 1 doboz/ 1 kötet, 214.

¹⁴ GyÉSZLvt. C. V. 1731. 6 doboz/ 13 kötet, 75, 366.

¹⁵ GyÉSZLvt. C. V. 1733. 6 doboz/ 12 kötet, 137, 1735. 2 doboz/ 4 kötet, 167, 1743. 3 doboz/ 6 kötet, 31.

¹⁶ GyÉSZLvt. C. V. 1753. 3 doboz/ 6 kötet, 304. Mihály János: *Lövete kántortanítói, segédtanítói a XVIII. században (1700-1800)*. In: *Lövetei Kiáltó*, III évf. 11. sz. 5.

arra utasította Lövete egyházközségi elöljáróságát, hogy „A mi a Tisztelendő Plébánost és a Mestert illető bér adásnak modgyát nézi, a mindenekben a régi rendtartás és Particularis Visitationak végzése szerint folyon.” Ez szerint minden egész bért adó ember tartozott a mesternek egy kalangya búzát és egy kalangya zabot adni. Ha nem szalmájában, hanem szemül adta, egy véka búza és két véka zab volt az egész bér. A fél bért fizetők ennek felével tartoztak. Akiknek sem házuk, sem marhájuk, sem jószáguk nem volt, egy-egy fél *szustákot*¹⁷ fizettek a mesternek bérként.¹⁸

A tanítás módszerére, a tantárgyakra vonatkozóan csak szórványos adatokra vagy analógiákra támaszkodhatunk. Azt azonban szinte biztosra vehetjük, hogy a tanítás anyanyelven folyt. A tantárgyak száma, az oktatás módja legfőképpen a mester felkészültségétől, hivatástudatától függött. Az 1776-ban felvett egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint Fancsali Sámuel iskolamester írni-olvasni és a kereszteni tanokra oktatta a diákságot.¹⁹ A papi, hivatalnoki pályára alkalmas, továbbtanulni akaró diákok, több mint bizonyos, hogy a latin nyelv alapelemeit is elsajátították. Az öt-hat hónapot (hagyományos szokás szerint Szent Mihálytól Szent György napig) tartó tanévben rendszertelenül feljáró gyermekek az olvasás megtanulásával akár két-három esztendő is eltöltötték. Az írás gyakorlásának általánosan használt eszközei a homokkal megtöltött láda és a viasszal bevont falapok voltak. Ezeken a gyermekek a nyomtatott vagy a tanítótól írt betűmintákat utánozták. A „haladó” gyermekek rátérhettek a papír és a tinta használatára. A tananyag elsajátítása a tanító felügyelete alatt zajlott, aki a szűk

¹⁷ susták- aprópénzegység; 6 krajcár vagy 12 dénár

¹⁸ Inventarium Ecclesiae Lövetensis Compactum. Anno 1764.- tempora Georgii Lukács Plebani loci ejusdem. Római Katolikus Plébánia Hivatal le-
véltára (a továbbiakban: RKPHLvt.), leltári szám nélkül.

¹⁹ GyÉSZLvt. C. V. 1776. 5 doboz/ 10 kötete. 396.

iskolaszobába összezsúfolt gyermekek között testi fenyítéssel próbált rendet tartani.²⁰ Ezeken az állapotokon, módszereken nem sokat változtatott sem Mária Terézia közoktatási reformja (1777-es *Ratio educationis*), sem a jozefinista államigazgatásnak a népoktatás iránti fokozott érdeklődése, iskolareformja (*Norma Regia*). A népoktatás korszerű módszertana (a Lancaster-módszer) a polgárosodás hatására a XIX. század első felében terjedt el Székelyföldön.²¹

1780. febr. 1-jén Fancsali Sámuel kántortanító, aki 35 évig szolgált az egyházközséget, elhunyt.²² Az egyházközség új tanítót választott a csíkszentgyörgyi Daró Antal személyében, aki tanulmányait Csík-somlyón végezte. Mellette a helybéli Kolozsi János harangozó, egyházszolga segédtanítószkodott. A kántor a fiú-, a harangozó a lánygyermeket tanította. 1817-ben a lövétei iskola tanulóinak összlétszáma 127 (fiú 70, lány 57) volt.²³ Daró Antal

Daró Ignác tanító sírköve a lövétei temetőben. Felirata: ITT NYUGSZIK / DARÓ IGNÁC / TANÍTÓ / 1805 - 1879 / ÉS UNOKÁJA / DARÓ IGNÁC / 1891 - 1957 / NEJÉVEL SZABÓ REBI / 1897 - 1866 / BÉKE PORAIKRA

²⁰ Sipos Gábor: *Maroszséki népoktatás a XV. századtól 1848-ig*. In: Művelődéstörténeti Tanulmányok. Szerk. Csetri Elek, Jakó Zsigmond, Sipos Gábor, Tonk Sándor. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1980. 120.

²¹ Uo. 121.

²² RKPFLvt. Liber Secundus Defunctom Ab Anno 1773.

²³ GyÉSZLvt. C. V. 1817. 15 doboz (bekötetlen). Cím: Responsa parochia Lövéteensis ad puncta Visitationis Canonicae de Anno 1817 concinnata.

1828. július 30-án hunyt el Lövétén hatvan évesen. Utóda, szintén a falusi „oskolamesterséget” választó fia, Daró Ignác lett.²⁴

Iskolaépítések, tanerő 1886-ig

A 17. század végén, a 18. század első felében Lövétén még az iskolamester lakása volt a tanítás színhelye. Pontosabban annak egyik szobája. Később, a 18. század második felében foganatosított oktatási reformok következményeként külön lakást kapott a kántortanító, és külön *scholaházat*, vagy *oskolát* a tanuló ifjúság. A kántortanítói lakás (*cantoris domus*) 1802-ben épült Lövétén, a templommal és a parókiával szomszédos telken. Ettől kezdve gyermekek szellemi pallérozása külön iskolaépületben folyt. A fából épített iskola a gyermekek létszámához viszonyítva azonban, a 19. század első két évtizedére kicsivé és korszerűtlenné vált. Éppen ezért 1821-ben az egyházközség előljárói egy új iskola építését határozták el. Június 10-én Fodor István plébános jelenlétében szerződést kötöttek András Antal kőműves mesterrel, aki vállalta, hogy az „oskolát” kőből felépíti, megvakolja, és kívül-belül, hol szükséges, ki is „*fejériti*.” A mester „*tulajdon kezével húzott keresztel*” erősítette meg, hogy a munkálatokkal 1822 szeptemberéig elkészül. El is készült. A zsindegyel fedett, két szobából álló mintegy 6 1/2 öl hosszú és 2 1/2 öl széles kőből rakott földszintes iskolaépületben 1823-ban 134 gyermek (78 fiú és 56 lány) tanult olvasást, írást, számolást Daró Antal kántor (*cantor*), valamint Kolozsi János harangozó (*campanator*) irányítása alatt.²⁵ Pár évtized múlva, ezt az egyszintes iskolát tovább bővítik. 1858-ban a falaira, az egyházközség, két tágas tanteremből álló emeletet építtetett.²⁶ 1869-ben pedig új kántori és tanítói

²⁴ GyÉSZLvt. C. V. 1824. 33 doboz (bekötetlen). Cím: Decretum Parochiae Lövetensis.

²⁵ GyÉSZLvt. C. V. 1824. (bekötetlen) 33 doboz.

²⁶ A lövétei nemes megye története 1848-tól vezetve. 7.

lakszobák” épülnek.²⁷ A tanszemélyzet ekkor kétfős volt: Daró Ignác tanító és Márton Ferenc segédtanító. Az utóbbi az 1867-ben elhunyt Györffy István altanítót helyettesítette. Ők ketten oktatták betű „üsmeretére”, olvasásra, a keresztényi tudományokra, írásra, számolásra, a nagyobb számba leginkább télvíz idején iskolába járó nebulókat.²⁸

Kimutatása a Rom Katolikus Nép Tanodában létező tanítói személyzetnek (1867)

Neveik a tanítónak és a segéd tanítónak	A tanító Daró Ignác A segédtanító Márton Ferenc.
Születési helyek	Mint kettő Lövétén született.
Életkorok	A tanító született 1805 május 6-án. A segédtanító 1821 év október 22.
Állapotok egyházi vagy világiak	Mind a kettő világi.
Nőtlenek vagy házasok	Mind Kettő házas
Decretum szerinti kinevezések dátum száma	A tanító kinevezései decretum szerint dátum Claudiopoli 16a August. 1829. A segédtanító nélkülözi aztot.
Tanhelye, és osztálya a tanulásnak	Lövéte, osztálya: Betű üsmerekek, olvasás, a keresztényi tudomány, írás, számolás.
Évi díjnak mennyisége	Semmi.
Szállás pénznek mennyisége	Semmi.
Egyéb jövedelem	A megye templomi szolgálatokat fizeti képével

²⁷ Uo. 9.

²⁸ Uo.

Nyelvbeli ismeretek	A tanító beszél s ír magyarul, deákul. A segédtanító csak magyarul.
Kivégzett Tantárgyak	A tanító az alsóbb leckéket végezte az udvarhelyi Gymnasiumban, a Philosophiát Fejérváron. A segéd tanult csak nép iskolában.
Tehetségek	A tanító jó, a segédtanító gyenge.
Ennek használása	A tanító becsivel használja;- a segédtanító naponként igyekszik magát tökéletesíteni.
Egyéb féle viseletek	Magok viseletek mind kettejüknek ére-nyes jó alkalmazású.
Milyen következménye volt és milyen jelen politica vallása	Soha nem avatták magokat semmi politi-kai zavarban, jó gondolkozásúak.
Észrevételek	Jól, és szorgalmason tanítják a Gyermek-eket, szelíd, és példás magok viseletjek-kel édesítik a tanulása.

1868-ban Daró Ignác 42 évi szolgálat után nyugalmaztatott.²⁹ Az egyházközség azonban megválasztotta segéd-kántornak, az új kántortanító Domokos János mellé. Ugyanezen évben jött Lövétére Fülöp János, mint altanító és harangozó, aki tíz évig volt a község kitűnő tanítója és hűséges egyházzolgája. 1878. augusztus 7-én hunyt el. Vihar elleni harangoztatás alkalmával a toronyra lecsapó villám agyonsújtotta. Folyó év szeptember 15-én az iskolaszék ideiglenesen Petres István kántortanítói képezdét végzett tanítójelöltet választotta meg a helyében, aki szeptember 22-én állomását el is foglalta.³⁰

1879. november 14-én távozott el Lövétéről Domokos János kántortanító, aki „kitűnő tenor hangja és jeles orgona ke-

²⁹ 1879. április 21-én hunyt el Lövétén. Édesapjával Daró Antallal együtt a hitközségnek közel 100 esztendeig voltak kifogástalan kántorai.

³⁰ RKPPLvt. A lövétei nemes megye története 1848-tól vezetve. 24.

zelése által kántori hivatalát 10 évig az egyházközségbéli hívek nagy megelégedésére viselte”, új állomáshelyére, Csíkszentmiklóásra. December 2-án, a kerületi főesperes elnöklete alatt „példás szép csendességben” történt meg az új kántortanító választás. Nagy szavazattöbbséget kapott Bartalis Ferenc csíkszentgyörgyi tanító, akit Fogarasy Mihály püspök (1864–1882) ki is nevezett helybeli kántortanítónak. Bartalis Ferenc kinevezett kántortanító állomását december 24-én foglalta el.

1880. május 1-én Petres István tanító is eltávozott Lövétéről, aki Ehedben kántortanítónak neveztetett ki. Helyébe az egyháztanács Ambrus Ferenc tanító-jelöltet választotta meg, „aki még akkor Csik-Somlyón a kántor-tanítói képezdében tanulmányainak” élt.³¹

1884. év a régen szorgalmazott 3-dik tanítói állomás megszervezése körüli vitákkal kezdődött. A hitközség ugyanis semmiképp nem akarta elfogadni a 3-dik tanítót. Végül is rendeződtek a dolgok. 1884. január 25-én az iskolaszéki elnök főtisztelendő Jakab Lajos helybeli lelkész jelentette az iskolaszéki gyűlésnek, hogy Lönhart Ferenc püspök (1882 – 1897) folyó évi január 19-ki kelettel 211. szám alatt kiadott magas leiratában Ferencz József szentegyházasoláhfalvi tanítót a helybeli romai katolikus

Fülöp János tanító sírköve a lövétei temetőben. Felirata: BETLEHEMFALVI / FÜLÖP JÁNOS / TIZÉVIG VOLT E HIT / KÖZ-SÉGNEK K: TANI / TOJA. A TEMPLOMra / SUJTOTT VILLÁM / OLTOTTA KI ÁLDÁSOS ÉLETÉT / 1841 – 1878 / GYERMEKEI / MÁRIA és DOMOKOS

³¹ Uo. 25 – 26.

népiskolához harmadik tanítónak kinevezte. A tanító el is foglalta állomását és február közepén megkezdte tanítói működését. Évi fizetése 300 forint és 5 öl kemény tűzifa volt. A püspök saját pénztárából a 3-ik tanítói fizetését évenként 150 forinttal segítette.³²

Az új Római Katolikus Népiskola építése

Az 1886-ik év folyamán maga a főpásztor, Lönhárt Ferenc látogatott el községben. A látogatás áldás volt a falu népének, nemcsak azért mert közel fél ezren részesültek a bérmálás szentségében, hanem azért is, mert ekkor fogalmazódott meg, a látottak és a tapasztaltak hatására, a püspök javaslatára, az a nagyszabású terv, hogy új, korszerű iskolát kell építtetni Lövétén. Ugyanis a meglátogatott iskolaépület legkevésbé sem felelt meg a gyermekek nagy létszámának befogadására. Régi, „ódonyszerű” épület volt, kis tantermekkel, ahová a gyermekek be voltak zsúfolva. A község a királyi tanfelügyelő által, már több alkalommal is figyelmeztetve volt, hogy a gyermekek nagy létszámának megfelelő iskolát építsen. A helyszíni szemlét követően, a püspök úr kijelentette: ha a nemes község hajlandó lenne a templom közelségében, a régi iskola mellé, egy alkalmas és a törvényeknek megfelelő iskolát építeni, 2000 forint segélyt adna. Az előljáróság, az alispán és szolgabíró urak előtt, megígérte, hogy minden anyagot megad az iskolaépítéshez s a 2000 forint főpásztori segélyen felül, a többi pénzköltséget fedezni fogja. A püspök úgy távozott Lövétéről, hogy meghagyta a helybeli plébánosnak: az építendő iskola tervrajzát és költségvetését készítse el és terjessze föl. Sokszori Székelyudvarhelyre való bejárás és fáradság után, a tervrajz és a költségvetés elkészült. Draskoczy Jenő okleveles mérnök készítette el. A plébános az iratokat 1887 februárjában terjesztette fel Gyulafehérvárra. A püspöki hivatal, a tervrajzot és s költségve-

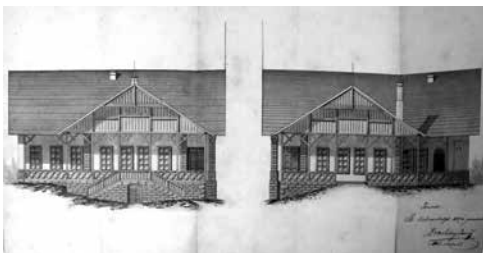
³² Uo. 29 – 30.

tést felülvizsgált s helyesnek találta.

1887. júniusban, a kerületi főesperessel, Jung Cseke Lajos úrral, azt közölte Lövete előjárósága (Ráduly Sándor jegyző, Mihály Pál megyebíró és Orbán János községi bíró), hogy csak úgy tudna a község és népe az iskola építéséhez 1888-ban hozzá fogni, ha Lönhárt Ferenc püspök úr a megígért 2000 forintot 4000 forint segélyre fölemelné.

Ebben az esetben a község, a mérnökileg megállapított 6750 forint vállalati díjnak 4000 forinton felül eső részletit költsön útján, fedezné. A hónap végén, a főesperes tudatta a Jakab Lajos plébánossal a választ: a püspök úr, a 2000 forint megígért segélyt hajlandó 4000 forintra fölemelni! Nem maradt most már más hátra, minthogy az iskola építése egy alkalmas, ahhoz értő mesterembernek kiadassék. Bíró András székelyudvarhelyi kőműves-vállalkozóra esett a választás, aki 5900 forintért hajlandó volt fölépíteni az iskolát, ha a község mindenféle építési anyagot és az építéshez szükséges napszámot megadja. A közmunka ellen egyesek sokat zúgolódtak, de végül is az iskola fundamentumát sikerült kiméretni s a vállalkozó ennek alapján megkezdhette a munkát.

1888 áprilisában már nagy volt a sürgés-forgás az újonnan épülő iskola körül. Kőműves kalapácsok kopogása, az anyagot szállító szekeresek „hóगतása”, a kézi munkatételre kiharancsol-

Draskóczy Jenő „tervezete” (1887)

tak morgolódása messze elhallatszott. Az építési munkálatok tavasztól késő ősziig tartottak. Kijutott a munkából szegénynek, gazdagnak egyaránt. Végül az iskola homlokzatára Péter Gergely székelyudvarhelyi kőfaragó felvéste azt a „verset” (ROM. KATH. NÉPISKOLA. LÖNHÁRT ANGYALI PÜSPÖK URUNK/ AHÁNYSZOR E HELYRE JUTUNK/A HÓDOLATUNK JEL-

ÉLÜL/ SZÁNK IM-
MÁRA HEVÜL/
ÁLDANI NAGY NE-
VEDET/ LÁTVA E
SZÉP MŰVEDET
LÖVÉTE HITKÖZ-
SÉGE tartalmú felira-
tot ma is elolvashatja
az arra járó érdeklődő
a szoba forgó épületen
sz. m.) amelyet Bodó
Ádám marosvásárhe-

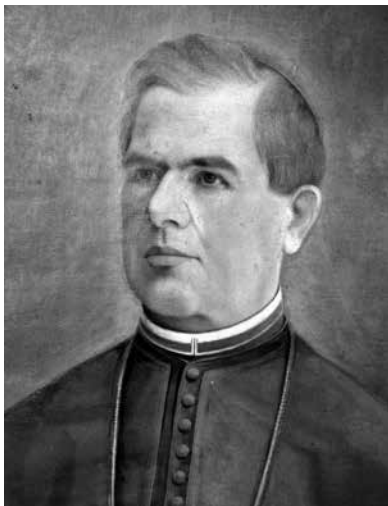
Az emlékfelirat az épület felújítás előtt

lyi gimnáziumi tanár fogalmazott meg, s amellyel a község nagy jötevőjének, Lönhárt Ferenc „angyali szívű” püspökének szándékozott örök emléket állítani Jakab Lajos akkori plébános.

A nagyszerű iskolaépület november 11-én szenteltetett fel főtisztelendő Jung Cseke Lajos kerületi főesperes jelenlétébe, a püspöki biztos által. Jelen voltak az ünnepségen: Török Albert alispán, Sándor Mózes királyi tanfelügyelő, Jakab Gyula járási főszolgabíró, Imre Károly oláhfalvi, Koncz Ignác homoródrémetei, Opra Lajos homoródkarácsonyfalvi plébánosok, Lánczky Sándor szentkeresztbányai vasgyár tulajdonosa, Daniel Károly oláhfalvi jegyző s még sokan a szomszéd községek „intelligens emberei” közül, és természetesen Lövéte népe. Az ünnepély a következő rendbe folyt le: „1) Ünnepélyes szentmise Jakab Lajos helyi plébános által; 2) A templomból körmenet az iskolaépület-

hez; 3) Megnyitó beszéd, tartotta Jung Cseke Lajos főesperes; 4) Énekeltek a gyerekek; 5) Etnográfiai fölolvás a lövétei iskolák múltjáról, az erdélyi fejedelmek korától a jelenig; 6) Énekeltek az iskolás gyermekek; 7) Alkalmi óda Bodó Ádámtól, szavalta: Ferencz József helybeli tanító; 8) Énekeltek az iskolás gyermekek; 9) Zárbeszéd, tartotta Ráduly Sándor helybeli jegyző; 10) „Járjatok be minden földet” énekeltek az iskolás gyermekek Bartalis Ferenc kántortanító vezetése mellett.”

Az ünnepély után díszes fogadást tartottak a plébánián. Az ebéd alatt több pohárköszöntő elhangzott. Poharat emeltek: Ferenc József királyra és családjára (mert Őfelsége 100 forintot[!] adott az iskola építésére), Lönhárt Ferenc erdélyi püspökre, mint „Lövéte örök emlékü jótevőjére”, Andrassy István apát-kanonok úrra Lövéte nagy szülöttjére és jótevőjére (aki az avatóünnepség alkalmából 300 forintot küldött „ azon kijelentés mellett, hogy a hová a plébános szükségesnek látja fordítassék oda”) valamint a sok-sok „névtelen hősre” akiknek fáradtságos munkája nélkül az iskola nem épülhetett volna fel. Jakab Lajos plébános hálából, a jótevő püspöknek, Lönhart Ferencnek az arcképét is „megkészítette” Lukács Sándor székyudvarhelyi főgimnáziumi rajztanárral, melynek leleplezése szintén az iskolafelszentelési ünnepély programja alatt történt meg.³³

Lönhart Ferenc püspök
(részlet Lukács Sándor festményéből)

³³ Uo. 32 – 40. A kép ma a plébánia nagytermében látható.

Új tanítói állások szervezése 1914-ig.

1896-ban a tanerő három személyből állott: Ferencz József tanító, Kontsagh Sándor tanító (1889-ben foglalta el állását) és Bartalis Ferencz kántortanító, akik sokat tettek az oktatás magasabb szintre emeléséért, annak ellenére, hogy a gyermekek nagy száma miatt nap, mint nap az iskolai fegyelem- és rendtartás is szinte teljesíthetetlen feladatként nehezedett rájuk.

1898-ban a régóta húzóódó 4-ik tanítói állás szervezése „egy jó lépéssel előre haladt”. A vallás és közoktatásügy minisztérium az államsegélyt kilátásba helyezte, ha a tanítói állás javadalmához a lakás és 10 forint veteményeskert- pótlásán kívül az iskola-fenntartó, vagyis az egyházközség még valamivel hozzájárul. „A vegyes gyűlés 3 kubik öl tűzi fát ajánlottak, mert a pénzbeli hozzájárulásra képtelen” volt.

1899-ben végül is a 4-ik tanítói állás szervezése födél alá került. Most csak a tanítói lakásra volt szükség. Erről olyan formán gondoskodtak, hogy a régi iskola felső részét kijavították és átalakították tanítói illetve tanítónői lakássá. A javítások költségeit nem egyedül az egyház, hanem főképp a közbirtokosság és politikai község eszközölte és fedezte.

1900-ban Bartalis Ferenc kántortanító súlyos gégebaja miatt, „minek következtében a hangját is annyira elveszítette, hogy az éneklésre képtelen volt”, nyugalomba vonult. Az egyháztanács és az iskolaszék pedig intézkedett az új kántortanító megválasztásáról.³⁴

1901-ben Kontsagh Sándor is, „ki ezen nemes hitközségnek 12 éven át ágilis, ügybuzgó segédkántor-tanítója volt”, szintén nyugalomba vonult.³⁵ Folyó év május 1-én elfoglalta állását az iskola első tanítónője Bernáld Ilona, aki addig a nagyszebeni Szent Ferenc rendi nővérek vezetése alatt álló leányiskolánál működött.

³⁴ Uo. 54.

³⁵ Uo. 55.

1908-ban a kántortanító Borbáth József volt.³⁶ 1909-ben a királyi tanfelügyelőség elrendelte az 5-ik tanerő beállítását is, de ez nem sikerülhetett, mert nem volt tanterem. A tankötelesek nagy száma miatt azonban nem lehetett sokáig elódázni. 1911-ben az 5-ik tanítói állás szervezése halaszthatatlanná vált. A szervezéshez a hitközség a lépéseket megtette. Felajánlott 100 kor. értékben, 5 négyszögöl tűzifát természetben és lakást. A püspökség is hozzájárult az állásszervezéshez, a hitközség felterjesztését jóváhagyta s így az kérhette vallás és közoktatásügyi minisztériumtól az állás megszervezését. Időközben a meglévő iskola „ertekezleti szobáját” s az ott lévő mellékhelységet átalakították tanteremmé; ez lett az 5. tanterem. Az átalakítási költségeket a közösbn maradt közbirtokosság fedezte. Bebútorozását felsőbb engedéllyel az egyház pénztára fedezte. Az 5-ik tanítói állás végül is 1913-ra szerveződött meg. Erre az állásra Csató József tanítót alkalmazták.³⁷

A Római Katolikus Népiskola I. osztálya (1912)

³⁶ Uo. 59.

³⁷ Uo. 67.

1914-ben Borbáth József „kitűnő hangú” kántortanító element Lövétéről.³⁸ Hamarosan kitört az első világháború s a férfi tanerő egy része a frontra vonult. A háború „nyomorai” miatt a tanítás akadozott, az iskola működtetése nem volt zökkenőmentes. Ennek ellenére állami segéllyel sikerült az iskolában 150 gyerek részére (óvodások), egy óvónő és két ápoló személyzettel napközi otthont létesíteni. Ide tették be a szülők a gyermekeket, főleg azok az asszonyok, akik kenyérkereső férfiak hiányában alig bírták az „életfenntartást”, reggel, ha a mezei munkára mentek, s vitték haza este, ha a munkából megtértek.

A tanügy a két világháború között, a katolikus iskola helyzete.

1918-ban román uralom alá került Erdély. Az emberek nehezen törődtek bele az új helyzetbe és ez az oktatásra is kihatott. A gyerekek beiskolázása nehezen ment. A tanítók fizetés nélkül maradtak. Hatósági segítség sehonnan sem érkezett. Péter János helybeli plébános mindent megtett az iskola megmentéséért. A sok utánajárásnak köszönhetően a tanítók fizetése, úgy ahogy biztosítva volt, de az iskola léte továbbra is veszélybe forgott.

1920. március elején a következő volt a helyzet: a lövétei római katolikus 5 tantermes elemi iskolában három tanerő hat osztályt oktatott. Az iskola állapota megfelelő volt, helységei tiszták, csak a felszereltségében mutatkoztak hiányosságok. Könyvtárában 27 kötet volt. Az iskolát az iskolaszolga, aki a sekrestyés-harangozó is egy személybe, takarította. Volt órarend, tananyagbeosztás, munkanapló, előmeneteli- és mulasztási napló, beíratási könyv, látogatási könyv, rendeletek tára, régi anyakönyvek stb. Március 8-án, Gaál Tamás III. ker. isk. látogató/felügyelő az általa készített jegyzőkönyvben az osztályokra és a tanerőre vonatkozó tapasztalatait így összegezte:

³⁸ Uo. 69.

I. vegyes osztály: tankötelesek száma: 92. Jelen levők száma: 71. Iskolalátogatásuk nem rendes. Vallásoktatás van. Egyházi ének oktatás van. Az írás, olvasás, számolás és egyéb tantárgyak eredménye: megfelelő. A tanító: Ferencz József, nyugdíjas okl. ideiglenes helyettes. A hitközség és iskolaszék az 1914-ben megüresedett segédkantortanítói állásra Ferencz József nyugalmazott tanítót, az egyháztól járó segédkantortanítói illetmények épségben tartása mellett az 1919-20-ik tanévre felfogadta házilag 2200 Koronával ideiglenesen, tekintettel a háború alatta az egyháznál tett szolgálataira. Az iskolánál és a tanulóknál fent jelzett hiányosság a mostani viszonyokra vezetendő vissza. A vezetőség minden megtehetőt megtesz.

II. oszt. és III. osztály: tankötelesek száma egy csoportban: II.o. 89.- III.o. 86. Jelen levők száma: II.o. 69.- III.o. 72. Iskolalátogatásuk nem rendes. Vallásoktatás van. Szent gyónás, áldozás: a III. o. évenként háromszor végzi. Egyházi ének oktatás van. Az írás, olvasás, számolás és egyéb tantárgyakból az eredmény megfelelő. Rajzolás az isk. táblán van. A tanító: György András, rendes okleveles kántortanító. A 3408- 1919 sz. a Kegyes Főhatóság felszólítására a hitközség György András kántortanítót 1919 XI. 14.-én tartott gyűlésén az 1919-20-ik tanévre régi illetményei épségben tartása mellett 3500 Korona segéllyel - hitközségi pótdórból- felfogadta. Az ismétlő iskola elmaradásának, a hiányos iskolai látogatásnak és felszerelési hiányosságoknak oka a mai viszonyokban keresendő. Különben az iskola vezetősége a legnagyobb szorgalommal és dicsérendő buzgósággal megtesz mindent. Mivel a hitközség 3 tanerőnél többet nem volt hajlandó segíyezni, a tanköteleseket pedig lehetetlen volt 3 részre felosztva tanítani, hanem négy részre osztva, György András k. tan. szívességből magára vállalta, hogy a II. és III. vegyes megosztott osztályokat, délelőtt II. osztályt,- délután III. osztályt vezet. A két osztály közül egyiket Csató József Árpád okl. rendes tanító kellene, hogy vezesse,

de a Főhatósághoz küldött 1919. VIII. 14. éni kelt nyilatkozatában, nem volt hajlandó 100 Koronás fizetés mellett helyét elfoglalni, a IX. 14.-iki hitközségi gyűlés sem volt hajlandó őt segélyben részesíteni, minélfogva állását mai napig sem foglalta el. A hitközség, illetve egyháztanács iskolaszék őt állásától meg nem fosztotta, sőt bármikor megkezdheti működését. Az 5.-ik tanerő Zeőke Gergely 1914-ben berukkolt és azóta semmi hír sincs felőle, az állása betöltetlen. A segédkántor-tanítóiállás is üresedésben van 1914-től kezdve, ezen állásra a hitközség és iskolaszék házilag intézve az ügyet, Ferencz József nyugalmazott tanítót fogadta fel. Ezeknek rendezésére csak a viszonyok helyreálltával lehet gondolni.

IV- VI. vegyes osztály: tankötelesek száma: 94. Jelenlevők száma: 64. stb. A tanító: Asztalosné Bernáld Ilona. A 3408- 1919 sz. Kegyes Főhatóság felszólítására a hitközség Asztalosné Bernáld Ilona tanítónőt 1919 IX. 14.-én tartott gyűlésen az 1919-1920-ik tanévre régi illetményei épségben tartása mellett 3000 Korona segéllyel,- hitközségi pótdából- felfogadta.³⁹ 1921. január 28-án új tanító érkezett az iskolához, Ambrus Gábor személyében. 1922. június 22-én az egész hitközség összegyűlt megvitatni, hogy a nehéz gazdasági helyzet és pénztelenség közepette fenn tudja-e tartani iskoláját, vagy nem. A gyűlés részvevői, a nehéz helyzet dacára: „...*egyhangú lelkesedéssel kimondta, hogy Lövéte népe élete árán is ragaszkodik ősi vallásához - székely nemzetiségéhez s így hitvallásos magyar iskolájához és azt élete és vére árán is fenn akarja tartani.*” A tantestületet azonban nagy veszteség érte. György Endre (András) kántortanító -a jobb megélhetés reményébe- elment. 13 évet volt Lövétén. A hívek szerették; ritka népszerűségnek örvendett. Szerény, jámbor ember és elsőrangú kántor volt.⁴⁰

³⁹ RKtPH lvt. Irattár. 1920. év/ sz. n.

⁴⁰ RKPHLvt. A lövétei nemes megye története 1848-tól vezetve. 82.

Ebben az áldatlan gazdasági helyzetben, nyomorúságos állapotba mégis jutott erő és pénz a javításokra. 1923-ban az iskola fedélzetét átforgatták a hívek. A belsején három kőműves és 5-6 postaszeres dolgozott 4 hónapon át, hogy otthonosabbá tegyék. 27.000 lej ment rá -csak pénzben- a munkálatokra.

Órarend

a lövétei rom. kat. elemi népiskola IV. vegyes osztályának az 1923-24-ik tanévre

Idő	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat
8-9	Számтан	Számтан	Számтан		Számтан	Számтан
9-10	Hittan	Olvasás	Hittan		Hittan	Olvasás
10-11	Olvasás	Földrajz	Román ny.		Olvasás	Román ny.
11-12	Rajz	Gazd. tan	Ének		Nyelv-tan	
2-3	Nyelvt.	Nyelvtan	Olvasás		Földrajz	Kézi-
3-4	Írás	Torna	Írás		Írás	munka

Lövéte 1923. Október hó 24-én

Bernáld Ilona

oszt. tanítónő

Az 1923/24-es tanévben az öt tanerős római katolikus népiskolának összesen 458 tanulója volt. Ebből iskolába járt 380. Nem járt iskolában 73 (főképp a távollakás miatt).

1924-ben a bérmálás szentségének kiosztása alkalmával történt hivatalos látogatása alkalmával Majlát Gusztáv Károly püspök örömmel konstataálta, hogy: „A lövétei egyházközség és birtokosság dicséretre méltó lelkes ügybuzgósággal gondoskodik az egyházi épületekről s a katolikus iskoláról, melynek tanerői is tudásuknak és munkaerejüknek legjavát áldozzák az iskolának. Molnár Lázár kántortanító szépen szervezi és ügyesen vezeti az

*éneket, Asztalos Lászlóné sz. Bernáth Ilona tanítónő, Ambrus Gábor és Daró István tanítók igyekeznek az iskolás gyermekeket jól megoktatni s a legjobb szellemben nevelni.*⁴¹

1926-ban Daró István segédkantortanító eltávozott Lövétéről. Helyébe 1927 év elejétől Márton Pált nevezte ki a püspök a tanév végéig ideiglenes tanítónak. A tanév végén a megbízatást meghosszabbították a következő tanévre is.⁴²

Az 1929/1930-as tanévben a következő tanítók oktattak: az I. osztályt Bernald Ilona, a II – VII. osztályt Ambrus Gábor, a III. osztályt Márton Pál, a IV. osztályt Molnár Lázár, az V – VI. osztályt Kerezsi Erzsébet.⁴³

1932-ben Ambrus Gábor tanító Lövétéről Szentegyházasfaluba távozott, aki később az egyháztanácshoz írt búcsúlevelében így emlékezett vissza az itt töltött 11 év s 7 hónapra: „...*életem legkedvesebb szakát képezi amelyre mindig kedvesen gondolok vissza. Kedvesen gondolok vissza nemcsak a felnőttekre, kik eredeti háziszóttos ruháikkal gyönyörködtettek, hanem azokra a drága kicsi tanítványaimra is, kiknek lelkébe igyekeztem belecsepegtetni Isten és embertársai iránti szeretetet, éseik útján való járást, hogy ebben a romlott társadalomban példaképei legyenek szegény, árva székely népünknek.*”⁴⁴

Időközben Anghelescu közoktatásügyi miniszter megszervezte a „székelyföldi kultúrzónát”. Ókirályságbeli („Regáti”) román tanítók árasztották el a székely megyéket. Kidolgozták azt az elméletet, mely szerint a székelység tekintélyes része román eredetű, s így minden eszközzel vissza kell románosítani őket. A „visszarománosító” akció 1933-ban kezdett felerősödni s év-

⁴¹ Uo. 86 – 87. 2372 - 1924. számú leírat.

⁴² Uo. 97.

⁴³ Tabloul despre școlile pr. r. cat. Din Transilvania intocmit după ord. min.

(Dir. Inv. Part.) No. 22103 – 1930. RKtPH lvt. Irattár, sz. 23 – 1930.

⁴⁴ RKtPH lvt. Irattár, 1932. év/ sz. n.

ről évre egyre erőszakosabbá vált. Ebben az évben a „visszarmánosítás eszméje” Lövétére is eljutott. A község felső részében, az 1913. évi földcsuszamlás után épült Pósfaluban, állami iskola létesült. Az előzményekhez tartozik az, hogy a pósfalusi szülők több ízben kérték az egyházközség vezetőségét, hogy egy tanítót biztosítsanak számukra is, de kérésük nem lett teljesítve s így az állami hatóságokhoz fordultak, azok meg intézkedtek. A község központjában állami iskola 1934 tavaszán létesült először egy tanerővel. Őszre már kettőre emelkedett a számuk. Az egyik a központi iskolánál a másik a pósfalusi iskolánál működött.⁴⁵ Ezzel megkezdődött itt is a vallási és iskola harc, amelynek célja a magyar nyelvű egyházi oktatás visszaszorítása volt. Folyó év júniusába az összes egyházi tanítót berendelték tanfolyamra, hogy az augusztusi román vizsgájukat sikeresen letehessék, s kántor nélkül maradt az egyházközség egész nyár folyamán. Augusztus hó 15-én véget ért a tanítók tanfolyama és vizsgájuk is. Szomorú eredménnyel. A kurzuson megjelent tanítók 75 % elbukott. A bajokat csak tetézte, hogy a katolikus iskola igazgatója Molnár Lázár kántor, románul semmit sem tudott, s az elemi iskolai törvényekbe teljesen járatlan volt. Fogalma sem volt, hogyan történik a beíratás. Eddig nem is volt rá szükség, mivel az egyházi iskola a község egyedüli iskolája volt. Barthos József helybeli plébános, az anyanyelvű felekezeti iskola nagy harcosa, vezette rá, „hogy a szülői nyilatkozatokat hogyan és miképpen kell elkészíteni, és azt az állami iskolaigazgatónál letétbe helyezni, amiről az állami iskola igazolványt ú.n. *dovádát* adott.” A tankötelesek száma mintegy 900 volt, s ebből 287 jutott a felekezeti iskolában. A beíratkozás végül is rendben lezajlott. A tantestület, Molnár Lázár vezetése mellett, a következő tanítókból állott: Cirnos Mária, Sémel Ida, a nemrég nyugalomba vonult Asztalos Lászlóné helyett

⁴⁵ RKPHLvt. A lövétei nemes megye története 1848-tól vezetve. 106.

Illyés Anna, Incze Gábor és Sebestyén Lajos. Mindjárt a tanév elején azonban változás állott be. Incze Gábor tanító szabadságot kapott a katonai szolgálat idejére, Cirmos Mária meg nem kapott működési engedélyt s így állásától megválni kényszerült; helyébe a főhatóság Márton Pált és feleségét Kerezi Irénkét nevezte ki.⁴⁶ Nehézségek ellenére lassan beindult az egyesületi élet is. Márton Pál lett a Katolikus Népszövetség helyi tagozatának elnöke. Molnár Lázár kántor pedig fáradságot nem ismerő buzgalommal szép számú énekkart szervezett.⁴⁷

1935 elején megtörtént az első burkolt támadás a katolikus iskola ellen. A plébános átíratot kapott a helybeli állami iskolaszéktől melyben azt kifogásolták, hogy azok a szülők, kiknek gyermekeik az állami iskolát látogatják, egyházi adót mért fizetnek, s a katolikus iskola fenntartásához mért kötelesek hozzájárulni. A háttérből a szálakat, az időközben ide helyezett román jegyző, Bleoca nevezetű mozgatta, *„aki túlzottan román volt a nemzetiségi kérdésben.”* Az állami tanárok számát tovább szaporították. Még jött két tanerő. Az állami iskolában az 1934/35. tanév elején magyarul tanítottak, de a későbbi tanerők egy szót sem tudtak magyarul, hisz nagyobb részt, az Ókirályságból voltak. A magyar órák számát lecsökkentették heti két órára, majd teljesen törölték, s így *„a székelymagyar gyermekeket megfosztották Istentől kapott joguktól, hogy anyanyelven írni- és olvasni megtanuljanak.”*⁴⁸

1936-ban tovább erősödött a visszazarománosító akció. Egyre több családot kényszerítettek arra, hogy áttérjen a görög katolikus vallásra. Tovább fokozódott az ellentét a katolikus iskola és az állami iskola között. Az épületet már nem vehették el, de

⁴⁶ Uo. 111 – 112.

⁴⁷ A lövétei egyházi vegyeskar 1938-ban Brassóban első díjat nyert a versenyen Molnár Lázár kántor vezetése alatt.

⁴⁸ RKP HLvt. A lövétei nemes megye története 1848-tól vezetve. 113.

gyakori tanfelügyelői ellenőrzésekkel keserítették meg az iskola-fenntartó és tantestület mindennapjait. Az elkövetkező tanévekben pedig mindent elkövetett az állami román nyelvű iskola igazgatója, annak érdekében, hogy alsó osztály ne indulhasson a katolikus iskolában. Akadályokat gördítettek a beíratások elé, román nyelvű hittanórákat szerveztek stb. Végül 1938 őszén Bleoca jegyzőt elhelyezték s az egyházi iskola a „lidérces nyomástól megszabadult.”⁴⁹

1939-ben az iskolában való beíratások már minden nehézség nélkül történtek meg. Úgyszintén a tanév kezdete is. A külpolitikai helyzet viszont nyugtalanító volt, s a bizonytalanság egyre fokozódott. 1939 végén megkezdődtek a háborús készülődések. A tartalékos hadköteleseket behívták (koncentra) s megfeszített erődítés-építési munkálatokat végeztek velük a nyugati valamint a keleti határvonalon. Lövéteről is sokakat hívtak be katonai szolgálatra, köztük természetesen a tantestület tagjait is. Eröss László igazgatót karácsonykor hívták be, úgyszintén Kovács Gábor tanítót. Bokor Mária betegszabadságra kényszerült. Az újonnan kinevezett tanító, Sánta János, pedig azért nem tudta elfoglalni állását, mert már szeptember elejétől kezdve katonai szolgálatot teljesített. Az állami iskolában is egy-két leánytanító működött csak. A férfi tanerő innen is katonai szolgálatot teljesített.⁵⁰

Igy ért véget az a 22. évig tartó időszak is, amely talán lövétei oktatás legnehezebb korszaka volt. Miután 1940. augusztus 30-án a bécsi döntéssel Észak-Erdélyt Magyarországhoz csatolták, az 1940/41-es iskolai évtől újra magyar nyelven folyt az oktatás a községben.

⁴⁹ Uo. 128.

⁵⁰ Uo. 130.

Oktatás, iskola a „kicsi magyar világban”

Az egyházi iskolák 1918 – 1940 között „a magyarság ment-svárai voltak”, ezen kívül az egyház érdekeit is többé-kevésbé eredményesen szolgálták. Ezért joggal várták el a magyar államtól, hogy ezeket az iskolákat továbbra is fenntartsa, sőt a lehetőség keretei között fejlessze is azokat olyan anyagi helyzetben hozva, hogy minden tekintetben az állami iskolákkal versenyképesek legyenek. Abban az emlékiratban, amelyet a hitvallásos elemi oktatás ügyében fogalmazott meg Kakucs Ferenc esperes-tanfelügyelő azt is megtudjuk, hogy az egyház azt is szeretne volna elérni, hogy „azokban a községekben, amelyekben a lakosság ugyanazon hitvalláshoz tartozik és eddig is hitvallásos iskola volt, és az állami iskolát csak a román állam kényszerítette rájuk, az állami iskola megnyitása mellőztessék s az elemi oktatás bizassék a hitvallásos iskola fenntartójára. Ha az iskolafenntartó nem rendelkeznék olyan épülettel, mely az összes iskolaköteleseket befogadná, az állami iskola épülete adassék át az iskolafenntartó egyházközségnek.” Ezt azzal indokolták, hogy a román állam „a község lakosságával sok helyen súlyos terhek kirovásával emeltetett iskola épületet”, tehát „semmi sérelem nem lehet abban, ha ezeket az épületeket a szükség mértéke szerint, az ott működő hitvallásos iskola kapja meg.”⁵¹

A fentieknek megfelelően Barthos József plébános át is vette az állami iskolát, egyházi kezelésbe, de csak hamar a vármegye visszakövetelte azt. Udvarhely vármegye királyi tanfelügyelője tájékoztatta 1940 novemberében a lövétei róm. kat. elemi iskola vezetőségét, a plébánost és Eröss László igazgatót, hogy az „állam jogos tulajdonát képező iskolaépületeket a politikai községnek nem lett volna szabad átadnia és azt a felekezeti iskolafenntartónak

⁵¹ RKP/HLvt. Irattár, sz. 7122 – 1940. Emlékirat a hitvallásos elemi oktatás ügyében.

nem lett volna szabad átvennie azt.” Fekete Tibor, a királyi tanfelügyelői hivatal vezetésével ideiglenesen megbízott segédfogalmazó nyomatékosította azt is, hogy a „községben, mint eddig, külön állami és külön felekezeti iskolának kell működnie úgy, hogy az állami iskola épületeiben az állami, a felekezeti iskola épületeiben a rk. tanerők működnek.” Közölte azt is, hogy Molnár Lázár és Hajdú Géza tanítókat a vármegyei katonai parancsnokság állami tanítóként alkalmazta a lövétei állami iskolánál s felszólította, hogy számukra az állami iskola épületeit haladéktalanul adják át.⁵²

Lövétén tehát 1940 őszén volt egy négy tanerős királyi állami elemei iskola és egy hat tanerős római katolikus elemi iskola. Időközben a községben megindult az izgatás az egyházi iskola államosítása érdekében, de a kezdeményező „felszínes, könnyű fajsúlyú” embereket a plébánosnak sikerült a közgyűlésen „leszerelnie.” A tanítók fizetésének rendezése is késet. Mikor pedig rendezve lett kiderült, hogy a jövőben az egyházi iskola fenntartása háromszor annyiba fog kerülni, mint eddig. Megkeseredve jegyezte be a História Domus lapjaira Barthos plébános, aki hamarosan el is pályázott Lövétéről, a következő sorokat: „Ezért hozhattunk áldozatokat 22 év alatt. Megint arra az egyházközségekre hárul a súlyos teher, amelyek eddig azt viselték.”

1941-ben az hitközség új lelkésze, Márton Antal, a hat tanerős róm. kat. elemi iskola tanítóiról a következőket jegyezte fel:

„Eröss László igazgató és kántortanító, csíkszeredai születésű, nős. Jó tanító, pontos, csaknem a betegségig pedáns iskolai iratkezelő. Bokor Mária tanítónő, sepsikőröspataki születésű, hajadon, iskolánk kiváló tanerője. Az eredményes iskolai munkán kívül az egyesületi életnek s az iskolánkívüli népnevelő munkának is a lelke; a leányifjúság vezetője.

⁵² RKPHLvt. Irattár, sz. 12 – 1940. Tárgy: a lövétei r. kath. elemi iskola vagyoni, - osztálybeosztási – és személyi lapjai és az áll. El. Isk. épületeinek elfoglalása.

Ami Bokor Mária tanítónőben, ugyanaz Kovács Gábor férfi-tanítóban az egyházközség életében. A legényifjúság rajongott vezetője. Csikdelnei születésű, nős. Neje Király Ilus, szintén róm. kat. iskolai tanítónő. Gyulafehérváron született.

Finkér Magdolna okl. tanítónő, iskolánk ötödik tanerője. Székelyudvarhelyen született.”

A hatodik állás betöltetlen volt. Nemsokára, november folyamán, Kovács Gábor és neje is eltávoztak Lövétéről, (Csíkszeredába, az állami iskolához kérték kinevezésüket). Így 1941 őszén már csak három tanító tevékenykedett a kat. iskolánál.⁵³

1942 elején az iskolánk mhoz új tanerő érkezett Rózsa Mihály okl. tanító személyében. „Pályázat és megválasztás útján került ide a triánoni határokon túlról, Nagyhátról. Balmazújvároson született; nős. Az egyházközség nagyon derék, szolgálatkész és becsületes embert kapott benne. Rövid idő alatt mindenki megszerette.”⁵⁴ Az 5. és 6. tanítói állás azonban tanítóhiány miatt továbbra is betöltetlenül maradt.

A Római Katolikus Népiskola egyik osztálya (1940-es évek)

⁵³ RKPHLvt. A lövétei nemes megye története 1848-tól vezetve. 137.

⁵⁴ Uo.

Kimutatás

a lövétei róm. kat hitfelekezeti iskola azon állásairól melyeken már ideiglenes államsegélyt élvező tanító működik.

I. sz. állás: Eröss László rendes kántortanító. Helyi javadalma: 140.- P. azaz egyszáznegyven pengő évi készpénz, lakás természetben; 8 kat. hold 1031 négyszögöl szántó, kaszáló ingatlan kántori birtokban, amely ötven pengő évi tiszta jövedelemben van értékelve, nyugdíjintézeti járulék.

2. sz. állás: Bokor Mária rendes tanító; Helyi javadalma: 140.- P azaz egyszáznegyven pengő évi készpénz; lakás természetben; nyugdíjintézeti járulék.

3. sz. állás: Finkér Magda rendes tanító; Helyi javadalma: 140.- P. azaz egyszáznegyven pengő évi készpénz; törvényes lakbér; nyugdíjintézeti járulék.

4. sz. állás: Rózsa Mihály rendes tanító; Helyi javadalma 140.- P azaz egyszáznegyven pengő évi készpénz; lakás természetben; nyugdíjintézeti járulék.

Lövéte, 1942. évi augusztus 26. án.

Márton Antal sk. iskolaszéki elnök

Forrás: RKPHLvt. 1942. év/ sz. n.

Még 1942 tavaszán a politikai község tanácsi ülésén, hol a plébános is jelen volt, felvetődött és határozati alakot öltött az a gondolat, hogy a róm. kat. iskola épületére épüljön egy emelet, hogy az összes tankötelesek a hitvallásos iskolában járhassanak. A július 19-én tartott egyháztanács-iskolaszéki gyűlés is foglalkozott az ügygel, de a megvalósítás érdekében a háborús helyzet miatt konkrét lépések nem történtek.

Az egyháztanács ebben az évben megválasztotta, a helybeli születésű Lázár József okleveles kántortanítót tanítónak és segédkántornak, a benyújtott pályázati kérése alapján.

1943-ban egy óvoda és napközi otthon felállítását vette tervebe a politikai község. Erre a célra az egyház átadta használatra „emlékezettelőtti időktől háborítatlanul bírt” ingatlanját, az iskolája melletti kertet (faiskola), azzal a kikötéssel, hogy az „óvoda és a napközi otthon, amelynek céljára a telek használata átadatik, kifejezetten és kizárólagosan magyar nyelvű és magyar nemzeti jellegű lehet.” Fenntartásáról, igazgatásáról a magyar állam gondoskodott volna, azonban 1944. évi augusztusi román fordulat után kialakult helyzet véget vetett a kivitelezésének. A kiújult háború, de elsősorban a tanerők távolléte miatt (katonai szolgálat, menekülés stb.) az 1944/45-ik tanévben szünetelt részbe az oktatás is a községben.⁵⁵

Iskola és oktatás 1945 után

1945 koratavaszán napról napra egyre többen tértek vissza szolgálati helyükre azok a tanerők, papok, akik katonai, vagy munkaszolgálaton voltak, vagy a kiürítési parancsnak vagy félelmüknek engedelmességgel hagyták ott annak idején a munkahelyüket. A Magyarországra menekült Márton Antal plébános is visszatért (1945. március 1.) hívei körébe. Pár nappal később, a Petru Groza (v. Groza Péter) vezette szovjetbarát kormány megalakulása után, március 9-én visszatért a román közigazgatás is Észak-Erdélyben. A község élete viszonylag rövid idő alatt normalizálódni látszott. Március idusát, „*a szabadság napját*” együtt ünnepelte, a római katolikus iskola hiányos tantestülete, az egyháziak és a nagyközség előljárói, a MNSz helyi vezetőségével karöltve.⁵⁶ Az állomáshelyére visszatért plébános nagy lendülettel látott neki az egyházi oktatás (iskolaszék, tanítók alkalmazása, állásaik megszervezése, fizetésükéről való gondoskodás stb.) újjászervezéséhez.⁵⁷ 1945 márciusá-

⁵⁵ Uo. 143 – 145.

⁵⁶ RKPHLvt. Irattár, sz. 400/1945. t. Március 15. megünneplése.

⁵⁷ RKPHLvt. Irattár, sz. 70-1945. t. A lövétei róm. kat. népiskola bejelenti működését.

ban még az egyházi iskolák továbbműködését illetően semmiféle korlátozó rendelkezés nem létezett (a román nyelv és irodalom tanításának bevezetésén kívül, az V osztálytól kezdve, heti három órában). Az egyházi hatóságok által addig fenntartott és vezetett népiskolák, középfokus és szakiskolák addigi kereteik között kezdhették újra működésüket.⁵⁸ Még a magyar „Himnusz” és „Szózat” első versszaka is tanítható és énekelhető volt.⁵⁹ A hatalomváltást azonban egyértelművé tette Észak-Erdély tanfelügyelőjének 1945. június 5-én kelt rendelete, melynek értelmében *„valamennyi iskola tantermében és iroda helységben a főhelyre”* kötelezően ki kellett tenni az uralkodó és az anyakirályné berámázott arcképét. Márton Antal plébános, mint iskolaszéki elnök június 27-én jelentette be Udvarhely megye tanfelügyelőjének, hogy az *„egyházközség ősi iskolafenntartói jogánál fogva, - amelyet eddig minden államhatalom tiszteletben tartott-, fenn kívánja tartani továbbra is a román kat. népiskolát az eddigi hat tanerő működése mellett”*. Az egyházközség tulajdonát képező iskolaépületben 1945 nyarán (június-augusztus) még állami napközi otthon működött. Az iskolaépületet azonban sikerült időben kiüríteni és a tantermeket rendbe tenni. A beíratások az 1939-ig érvényben lévő román iskolai törvények szerint történtek, vagyis az egyházi és magániskolákba iratkozó tanköteles gyermekekről nyilatkozatot kellett kiállítani és az állami iskola igazgatóságánál be kellett mutatni.⁶⁰ Végül is szept. 20-30. között megtörtént a beiratkozás s a lövétei római katolikus népiskola hat tanítói állása után beírt 290 gyermekkel megkezdhette működését.⁶¹ Oktatói személyzete (Bokor Mária igazgató, Finkér Magdolna, Gáspár Mária Magdolna, Nagy Margit,) szűkös, el-elmaradozó,

⁵⁸ RKPHLvt. Irattár, sz. 25-1945. t. Egyházi iskolák továbbműködéséről.

⁵⁹ Uo. Észak-Erdély tanfelügyelőjének 10/1945 sz. átírata a román nyelv tanítására vonatkozóan az Egyházmegeyi Főhatósághoz.

⁶⁰ RKPHLvt. Irattár, sz. 140-1945.

⁶¹ RKPHLvt. Irattár, sz. n. Levél a Tanfelügyelő úrnak. Székelyudvarhely.

állami fizetés mellett, nehéz anyagi körülmények között végezték az oktatói- és nevelői munkát.⁶² A kezdet nehézségeivel küszködő tanerők fizetéséről végül az egyháztanács-iskolaszék gondoskodott (egyházi póttadó kivetése által), oly mértékben, hogy azok az állami tanítók fizetésével egyenlő fizetést kaptak.

Márton Antal plébános fáradozásának köszönhetően nemcsak a római katolikus elemi iskola nyithatta meg kapuit Lövétén 1945 őszén, hanem egy magyar tannyelvű állami egységes gimnázium is. Iskolaszervező tevékenységének köszönhetően 1945. szeptember 16-án tartott gyűlésen, -melyen képviseltette magát politikai község (Tökös István községi bíró és Szabó Bálint községi írnok által), az egyházközség (Márton Antal plébános, Gál János gondnok és több egyházközségi tanácsstag által), a Magyar Népi Szövetség helyi tagozata (Demeter István elnök, Bencze Albert pénztárnok által), valamint a helybéli Munkás Szakszervezet (Fazakas István elnök által), és ezen kívül több vezető férfi,- határozat született a gimnázium megnyitásáról. Az állami elemi iskola épületét szemelték ki erre a célra. Ez azonban használatban volt s így egyelőre nem adhatták át. A következő év elején sikerült megszerezni a működési engedélyt is. 1946. április 4-én a Magyar Tankerületi Felügyelőség (Brassó) értesítette a lövétei Magyar Tannyelvű Egységes Gimnázium Igazgatóságát (Direcțiunea Gimnaziului Unic de Stat Lueta.), hogy a Közoktatásügyi Miniszter 17. 486/1946. szám alatt iskolájuk működését engedélyezte.⁶³

⁶² „Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy az adóság alatt meggörnyedtünk. - A valóság az, hogy ha van még valami ennivaló a lövétei tanítóság házában annak is adóság az anyja. - Tartozunk mi már fűnek- fának: tartozunk a búza árával, a tej árával, a krumpli árával s a boltosnak szappan, petroleum stb. árával.” RKPHLvt. Irattár, sz. 197-1945. t. A Tantestület kérése fizetés ügyében. SzM Áltl. lvt. Dosar nr. inv. 2. Ordine, instrucțiuni circulare. 2-3.

⁶³ A Székely Mózes Általános Iskola levéltára (a továbbiakban: SzMÁltl.lvt.) Dosar nr. inv. 2. Ordine, instrucțiuni circulare. 208.

Márton Antal plébános, mint igazgató most már az állami iskola végleges megszerzését tekintette elsőrendű feladatának a gimnázium számára. 1946 májusában kérelemmel fordult a brassói Magyar Tankerületi Felügyelőséghez, mint illetékes hatósághoz mondja ki a lövétei központi állami elemi iskola (a 1945/1946-os szorgalmi év befejezése után) megszűnését, hogy a helyét az Egységes Állami Gimnázium elfoglalhassa mivel az állami oktatás terén „a helyi szükségleteket a kirulyi⁶⁴ és pósfalvi⁶⁵ állami iskola kielégíti, mert a növendékek nagy része felekezeti iskolába jár”.⁶⁶ Márton Antal plébános áldásos iskolaszervező tevékenységét azonban 1946 nyarán kettétörte egy előre nem látható tragikus esemény (előidézője közvetve a MNSZ politikája volt), melynek következtében végül is elpályázott Lövétéről.⁶⁷

A község közigazgatási vezetése, az országos- és helyi baloldali pártok agitátorai, Balázs Pál tragikus meglincselése után (1946. június 30.) a község értelmiségét (elsősorban felekezeti tanerőket és a papot) próbálták a történekeért felelősé tenni, azt sugallva mintha a tragikus esemény egyik oka az iskolán kívüli demokratikus népművelés hiánya lett volna. A temetésen részt vevő Kovács György elvtárs „a lelkes „sztálinista író”, a tragikus esemény után propagandisztikus célból megírt broszúrájában úgy fogalmazott, hogy Lövétén az „értelmiség elmarad a *demokratikus munkától*, nem politizálnak, hanem csak „hivatásuknak” élnek”.⁶⁸ Hasonló vádakkal illette Márton Antal plébánost

⁶⁴ Kirulyfűrdő, rom. Băile Chirui, Lövéte tartozéktelepülése (sz. m.).

⁶⁵ Pósfalu, a község 1913. évi földcsuszamlás után épült falurésze (sz. m.).

⁶⁶ SzMÁltI.lvt. Dosar nr. inv. 2. Ordine, instrucțiuni circulare. 270.

⁶⁷ Lásd bővebben: Mihály János: Ideológiák harca egy székely nagyközségben 1944 – 1952 között. Székelyföld, 2006 május, 97 – 123.

⁶⁸ Kovács György: *A lövétei szégyen*. Romániai Magyar Népi Szövetség Kiadása. Bolyai Nyomda és Könyvkiadó Kft. Nyomása. Marosvásárhely 1946. 30.

is.⁶⁹ Ezek után nem véletlen, hogy egy hónap múlva Dr. Kovács József járási főszolgabíró rendeletben (1946. július 26) hívta fel a papság és a tanítóság figyelmét az iskolán kívüli népművelés fontosságára. Elrendelte, hogy minden lelkész az ő községében egyházi beszédben térjen ki „a megtévedt ifjúság és felnőttek nevelésére”. Oktassák ki és tárják fel előttük, hogy a „nevezettek a demokráciát tévesen értelmezik és ennek következtében oly tetteket követnek el amelyek nemcsak népünk erkölcsi romlása, hanem a magyarságnak további fennmaradását is kétségessé teszik.” A községi jegyzőknek pedig meghagyta, hogy összejövetelek alkalmával, utasítsák a községek lelkészeit, tanítómestereit arra, „*hogy az iskolából kikerült ifjúság iskolán kívüli nevelésére több gondot fordítsanak*”.⁷⁰ Hogy a falu ifjúsága lecsendesedjék egy ideig betiltottak minden olyan mulatságot (elsősorban a Népházban tartott bálakat) amelyek a rendbontásokhoz nagymértékben hozzájárulhattak volna.

Az elmarasztalt és „reakciónak” bélyegzett értelmiségei és a népszerű plébános, Márton Antal személye valamint az által újjászervezett egyházi oktatás és intézményei elleni támadások nem sokáig várattak magukra. Valaki névtelen feljelentés juttatott el az illetékesekhez melyben az állt, hogy a helyi római katolikus iskolában a tantestület Magyarország történetét tanítja, egy olyan Magyarország térképet használva melyen a Bánát és Erdély Magyarországhoz van csatolva, azt magyarázva a tanulóknak, hogy ezek magyar területek. Az ügy kivizsgálására Simon János, és Pálffy Sándor tanfelügyelők szállottak ki Lövétére. A kivizsgálás során megállapítást nyert az a tény, hogy a háború alatt az iskolákat teljesen feldúlták és kifosztották „*oly annyira hogy felszereléséből semmi sem maradt meg*”.⁷¹ Véletlenül a harango-

⁶⁹ Uo.

⁷⁰ SzMÁltI.lvt. Iskolánkívüli népművelés. U o. 324.

⁷¹ SzMÁltI.lvt. Proces- verbal. sz. 129-1946. 340.

zói lakban megmaradt egy Európa fizikai (domborzati) térképe és egy földgömb. Ezek segítségével voltak kénytelenek a tanítók oktatni, más térképek hiánya miatt. Az iskolák tanítói azonban -akárcsak a megyében található más iskolák tanítói- Erdély újra Romániához csatolása után csakis Románia történetét és földrajzát oktatták és oktatják és nem Magyarországot. Tehát a vádak nem voltak igazak. Nem bizonyultak többnek „*alaptalan rágal-mazásnál egyes rosszakaratók, személyek részéről*”.⁷² Márton Antal iskolaszéki elnök és a római katolikus iskola tantestülete egy kissé megnyugodhatott.

Nem sok idő múlva azonban, a község interimár (időközi- M. J.) bizottsága és a baloldali pártok (Demokrata Párt, RKP), helyi titkársága (valószínűleg felsőbb utasításra) 1947 végén a felekezeti tanerők leváltását újból megcélozta. Az újabb vádaskodások előzménye egy 1947 őszi, az időközi bizottság elnöke által összehívott gyűlés volt, hol jelen voltak a RKP tagjai közül többen s hivatlanul, az egyházközség új lelkésze, György Árpád plébános is. Mikor a tanítókat felszólították, hogy iratkozzanak be a pártban, a plébános a nevükben kitérő választ adott („*majd bizonyára a Közoktatási miniszter el fogja rendelni és akkor belépnek a pártban*”)⁷³. A tanítók eme magatartására a válasz nem sokat váratott magára. 1947. december 15-én, a községi Interimár bizottság ülésén, a „Demokratikus Párt-Kommunista Párt titkársága” (sic!) Demeter István községi bíró előterjesztette, hogy: „... *a lövétei felekezeti iskolánál alkalmazásban levő Nagy Margit, Kala Teréz, Bokor Mária tanítónők a község vezetőségének és a RKP titkárságának több ízben történt felszólítására és megbeszélésére sem hajlandók a Demokratikus vonalon haladni [azaz a pártba belépni]. Sőt „viselkedésükkel és ténykedésükkel éppen*

⁷² SzMÁltI.lvt. Proces- verbal. sz.129-1946. 340.

⁷³ RKPHLvt. Irattár, sz. 20/1948.

ellentétben dolgoznak és haladnak.” A községi bíró előterjesztésre a jelenlévők a megnevezett női tanerők azonnali leváltását és férfi tanerőkkel való felcserélését határozták el, mivel a község *”lakossága előtt a férfi tanerők nagyobb tekintélynek örvendenek - és az illetők a Demokratikus vonalon haladnak [azaz párttagok-M. J.], így községünkben nagyobb lesz a haladás a Demokratikus vonalon*”.⁷⁴ A helyi Interimár bizottság és a Kommunista Párt titkársága a vármegyei Interimár bizottságtól kérte *„a nép érdekében való tekintettel”* határozatának soron kívüli elintézését.⁷⁵

December 21-én a község MNSZ tisztújító közgyűlésén is sajnálattal állapított meg az, hogy *„tanítóink e községben egyáltalán nem mutatnak semmi érdeklődést demokratikus munka irányában”*.⁷⁶ Ugyanis sem az állami, sem a felekezeti iskola tanítói nem vettek részt a gyűlésen. A gyűlés résztvevői és szűkebb körű vezetőség nagyon rosszalta a tantestület eme magatartását s felhívta a vármegyei tanfelügyelőség figyelmét erre a *„körülményre”*.⁷⁷ De csak a felekezeti tanerők leváltását, illetve kicserélését sürgették. Az 1947. december 15-én felvett jegyzőkönyv megfordult Udvarhely vármegye megyefőnökének, Szilágyi Ignácnak kezébe, a megyei közigazgatási osztály vezetőjénél, Demeter Andornál, a Brassói Magyar Tankerület Főigazgatóság népfőiskolai főfelügyelőjének, Balázs Andrásnak a kezébe. 1948 januárjában aztán Simon János Udvarhely vármegyei tanfelügyelő és Kovács János segéd tanfelügyelő azzal az utasítással küldték meg a jegyzőkönyvi panasz másolatát a gyulafehérvári Római Katolikus Püspöki Hivatal Népiskolai Ügyosztályának, hogy az

⁷⁴ RKPHLvt. Irattár, sz. 20/1948.

⁷⁵ Uo.

⁷⁶ A tisztújítás során, a lövétei MNSZ új elnöke Gábos János (Józsefé) lett. A MNSZ tisztújító közgyűlése Lövétén. *Szabadság*, 1947. dec. 24.

⁷⁷ Uo.

„a kérdést a legszigorúbban kivizsgálni szíveskedjék”.⁷⁸ A püspöki hivatalhoz küldött íratok másolatát, Boga Alajos püspöki helytartó visszaküldte György Árpád lelkész kezéhez, felkérve, hogy a RKP helyi tagozata „*csak általánosságban hangoztatott*” panaszait tárja az iskolaszék elé, véleményüket vegye jegyzőkönyvben és a valós helyzetről, tegyen jelentést.⁷⁹

Az egyháztanács-iskolaszék 1948. február 15-én, az iskola termében gyűlt össze, hol hamarosan tisztázták, hogy a jegyzőkönyvbe foglaltak alaptalan vádaskodások. A nevezettek Bokor Mária, Nagy Margit, Kala Teréz a demokrácia, a község, a nép érdeke ellen nem hogy vétettek volna, hanem inkább támogatták azt. Erkölcsi téren sem követtek el olyasmit, amiért a „*nép érdeke azt kívánná, hogy a községből távoznuk kellene*”.⁸⁰ Ellenbe kötelességüket pontosan teljesítették és minden közérdekű munkában részt vettek. Az 1946/47-es iskolai év megnyitása óta nyolc nyilvános demokratikus *tartalmú* népünnepélyt (Hősök napja, November 7, Varga Katalin est stb.) rendeztek a Népházban, a község népének nagy többsége előtt. A tanítónők a Magyar Népi Szövetség kultúr csoportjába is „*működtek*”.⁸¹ Többhetes népművelési tervet dolgoztak ki melynek végrehajtásában a közbejött népszámlálás és az elrendelt népegészségügyi ellenőrzés, akadályozta meg. Teljesen alaptalan az a vád is, hogy a község érdeke kívánná eltávolításukat, hiszen nem egy esetben nyújtottak segítséget a községnek a közigazgatás terén (választói igazolványok kiállítás, gyűjtési akció az országos csecsemővédelem javára, a Magyar Népi Szövetség érdekében, egészségügyi ellenőrzés). Mindemellett tanítottak, ami nem lehetett könnyű, hiszen a gyermeklétszám a római katolikus iskolánál volt a legnagyobb.

⁷⁸ RKPHLvt. Irattár, sz. 20/1948.

⁷⁹ Uo.

⁸⁰ Uo.

⁸¹ Uo.

A lövétei beírt tanköteles gyermekek száma (1948. febr. 12.)

Állami iskola Kiruly	76
Állami iskola Pósfalu	44
Állami iskola Lövete	146
Róm. Kat. iskola	327
Állami algimnázium	62
Összesen:	643

Forrás: RKPHLvt. Irattár, sz. 14/ 1948.

Az egyháztanács egyértelműen leszögezte: a tanítónők nem vádat, hanem elismerést érdemelnek munkájukért és fáradozásaiért. Az ellenük emelt vádak téves információon alapulnak és „*olyan általánosak, hogy azokból határozott tényeket nem lehet megállapítani sem személyre, sem időre, sem vétségre s így bizonyításra vonatkozólag sem*”, ezért nem érthetnek velük egyet.⁸² György Árpád plébános kérte a községi időközi bizottság elnökétől vádaknak határozottabb formában való ismertetését és közlését. Az elnöktől azonban érdemi választ nem kapott. Mint később kiderült a vádak tartalmazó jegyzőkönyvet olyan párttagokkal (Bugja Márton), is aláírták, akik a gyűlésen nem is voltak jelen. Az egész ügy nem volt más, mint válasz a tanítók pártba zárásának elutasítására 1947 őszén. 1948 márciusában György Árpád plébános értesítette az Egyházmegyei Hatóságot, hogy egyelőre „*újabb okok nincsenek a tanerők kicserélésére vonatkozólag. Azonban a jövőre nézve szükség egy férfi tanerő, aki a segédkantori teendőket is el fogja látni és egyéb egyházközségi munkában is segítséget nyújt*”.⁸³ Valóban, újabb okok nem me-

⁸² Kolozsi Teréz szerint az volt a vétjük, „*hogy egyik gyűlésen nevettek és egy másik alkalommal egy kiküldött előtt grimaszkodtak.*” RKPHLvt. Irattár, sz. 20/1948.

⁸³ RKPHLvt. Irattár, sz. 32/ 1948.

rültek fel a tanítók kicserélésére. Most már egyedül csak György Árpád plébános személye maradt a célkeresztben.

Az egyházi iskola államosítása

Még az 1948 évi „oktatási reform” törvény megjelenése előtt (augusztus 3.) az állami tanügyi hatóságok elrendelték a római katolikus iskolák ingó és ingatlan vagyonának felleltározását és átvételét. 1948. július 27-én Szabó Albert a szentkeresztbányai állami iskola igazgatója megjelenve a lövétei római katolikus iskolában az udvarhelyi tanfelügyelőség 4007/1948 számú iratával közölte, hogy a tanfelügyelőség ideiglenes jelleggel a lövétei egyházi iskolához kinevezte igazgatónak. Ugyanakkor megbízta, hogy a leltározást ejtse meg és az iskola, ingó, -valamint ingatlan tulajdonát vegye át.

Leltár a lövétei róm. kat. iskola felszereléséről 1948. július 27-iki állapotban.

Folyó sz.	A tárgy megnevezése	Darab.	Értéke
1.	Asztal	5	4500 lei
2.	Szék	4	2000 lei
3.	Pad	108	127 000 lei
4.	Vaskályha	5	50 000 lei
5.	Tábla	5	5000 lei
6.	Szemléltetőkép	25	4000 lei
7.	Szekrény	4	12000 lei
8.	Fogas	5	1000 lei
9.	Politikai vezetők arcképe	7	210 lei

Forrás: RKPHLvt. Irattár, sz. 108/ 1948

A község Interimár bizottsága, a Román Munkás Párt tagjaival együtt [Lázár István községi bíró és Márton András RMP titkár jelenlétében- M.J.] megejtették az átvételt. Az iskola részéről Gáll László kántortanító, aki ideiglenesen volt megbízva az igazgatói teendőkkel, írta alá a jegyzőkönyvet. Természetesen jogtalanul, a tulajdonos és az iskolafenntartó egyházközség felhatalmazása nélkül. György Árpád tájékoztatta az Egyházmegyei Hatóságot az esetről tudatva velük, hogy az iskolát állam átvette. A kántori lakás egy udvaron lévén az iskolával azt is leltárba vették.⁸⁴ 1948. augusztus 10. Dr. Boga Alajos püspöki helytartó a felterjesztésre bekérte a plébánostól az iskola részletes leltárát, az átadási jegyzőkönyvet hitelese másolatban; a kántori lakás és kántori ingatlanok hiteles birtokívét, hogy ennek alapján a törvény értelmében [!] a kántori lakást és birtokot az Egyházmegyei Főhatóság visszaigényelhesse a Közoktatásügyi Minisztériumtól.⁸⁵ A plébános fel is terjesztette (1948. augusztus 16.) az iskolai felszerelés leltárát, az átadás alkalmával felevett jegyzőkönyv másolatát, valamint a kántori lakás ingatlanok hiteles birtok ívét. Ez azonban nem volt több már értelmetlen szélmalomharcnál, melynek végső kimenetele, György Árpád plébános „szabadságában való akadályoztatása” lett.

Főtisztelendő Egyházmegyei Hatóság!

A mai napon Szabó Albert a szentkeresztbányai állami iskola igazgatója megjelent az iskolában az udvarhelyi tanfelügyelőség 4007/1948 számú iratával, mely hivatkozik a Közoktatásügyi Min. 318/1948 számú rendelkezésére, mely szerint nevezett igazgatót a tanfelügyelőség ideiglenes jelleggel a Lövetei róm. kat iskolához kinevezi igazgatónak, egyben pedig felszólítja, hogy a leltározást

⁸⁴ RKPHLvt. Irattár, sz. 103/ 1948.

⁸⁵ RKPHLvt. Irattár, sz. 4653 / 1948.

ejtse meg és az iskola ingó, valamint ingatlan tulajdonát vegye át. A községi interimár bizottság, valamint a Munkás Párt tagjai megejtették az átvételt. Az iskola részéről Gáll László tanító, aki ideiglenesen volt megbízva az igazgatói teendőkkal, irta alá a jegyzőkönyvet, természetesen minden felhatalmazás nélkül, mert erre nincs megbízatása.

A kántori lakás is lévén egy udvaron az iskolával, leltárba vették védekezhetünk- e valamilyen formában annak lefoglalása ellen? Kérve a Ftdő. Egyházmegyei Hatóság mielőbbi utasítását, vagyok Ftdő Egyházmegyei hatóságnak engedelmes papaja:

Lövétén, 1948. július 27.

.....

vic. oec.

Forrás: RKPHLvt. Irratár, sz. 103/1948

1948 őszén az államosított római katolikus elemi iskola és az egységes gimnázium valamint az állami elemi iskola egy igazgatás alá került. A frissen kinevezett igazgatóság a lövétei Római Katolikus Plébánia hivataltól „megőrzés végett” az 1912-1946 közötti iskolai anyakönyveket október 9-én átvette.⁸⁶ A tantestület is új személyekkel (Kerezsi Berta, Keresztes Magdolna, Rigó Margit) bővült. Okt. 14-én elfoglalta helyét Markó Gábor is, mint új igazgató.⁸⁷ Az újonnan szervezett, s most már 12 tanerős állami elemi iskola vezetősége október 23-án tartotta meg első gyűlését. Lázár István községi bíró, mint az iskolatanács elnöke, Szabó Bálint, Balázs József, Sata István, Kolozi Andrásné és Markó Gábor iskolatanács tagok, valamint Márton András RMP titkár és Tókos István MNSz elnök, az iskola zavartalan működésének biztosítása érdekében, többek között elhatározták egy

⁸⁶ RKPHLvt. Irratár, sz. n. 1948.

⁸⁷ SzMÁltI.lvt. 19. számú doszár. Cereri și numiri. 381.

szülői értekezlet összehívását. Az értekezlet célja: a szülők meggyőzése, kétélyeik elosztatása és a lakosság körében a csend helyreállítása. Az utóbbi érdekében elhatározták, „*hogyan az újonnan megérkezett helyettes plébánost is meg kell hívni e gyűlésre, hogy a néphez szólva, próbálja a csendet visszaállítani*”.⁸⁸ Az egyháztanácsnak Dr. Fábíán Mihály helyettes plébános 1948 nov. 3-án tartott gyűlésen mutatkozott be. Ezen a gyűlésen a politikai község is képviseltette magát. Lázár István Pap községi bíró és Márton András Kalári RMP titkár. A hívatlanul megjelent községi bíró igyekezett (valószínűleg felsőbb utasításra- M. J.) mindenben a helyettes plébános és az egyháztanács kedvében járni. A községi bíró ígéretet tett az egyházközség részére fizetendő 10 öl tűzifa minél előbbi beszállítására. Megígérte, hogy a megyepolgárok munkáját,- mint a múltban is- a községi előjáróság „tudja be” és mentesíti őket más a községi szolgálat alól. Az elnöklő

Az államosított Római Katolikus Népiskola egyik osztálya (1950-es évek)

⁸⁸ Uo.

plébános bejelentette, hogy az állami iskola igazgatósága tizenöt darab iskolapadot (használatatlan állapotban) és egy használható, de gyenge állapotban levő táblát kapott az egyházközség a hittaniskola céljaira. Az egyháztanács jóváhagyólag vette tudomásul mindezt akárcsak azt, hogy a hittaniskola az állam által nem vett paplak (plébánia) konyha helységében fog működni.⁸⁹ Az államosítás következményeként a több százéves lövétei római katolikus iskola így zsugorodott össze egy addig konyhának használt helysége. Az oktatás pedig a következő négy évtizedben egyre távolabb került a templomtól...

Az államosított Római Katolikus Népiskola egyik osztálya (1950-es évek)

⁸⁹ RKtPH lvt. A lövétei Róm. Kat. Egyháztanács- Iskolaszék jegyzőkönyve. 1946. évtől.. 95.

HÍREK, ÚJSÁGCIKKEK, DOKUMENTUMOK, BESZÁMOLÓK

2012. június 7.

Ma, a helyi Magyar Polgári Párt meghívására villámlátogatás tett Lövétén, Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke, valamint Orbán Balázs az MPP országos ügyvezető elnöke. Az eseményen, amelyre a plébánia épületében került sor, jelen volt, mint házigazda, László István plébános, Lázár Zoltán polgármester és Tódor Lóránd helybeli kántor, valamint a Magyar Polgári Párt helyi vezetői és tanácsos jelöltjei. A megbeszélésen elsősorban a régi Római Katolikus Népiskola felújításának lehetőségeiről beszélgettek el a jelenlévők.

2013. január 15.

D. a J. Kr.!

Nyilatkozat

A lövétei Római Katolikus Egyházközség az elmúlt években nagyon sok álmát és tervét tudta megvalósítani a jóakarató hívek, intézmények és különböző vállalkozók segítségével. A templom külső falainak felújítása és újrafestése 2004-ben volt elvégezve, majd szintén ebben az évben történt meg a teljes tetőzet felújítása és újrafödése. A belső falak festésének munkálatait 2005-ben végeztük el, ezzel egyidejűleg az ablakok kicserélése és az 1956-ban, illetve 1977-ben készült templomi padok kijavítása és újrafestése is megtörtént. Ugyanakkor 2005-ben a templom teljes villanyhálózata is újraveződött. Az Egyházközség életében nagyon nagy kihívások elé állítottak az államosításkor elvett, majd a néhány éve visszaszolgáltatót egyházi épületek helyzete, állapota és sorsa. Példaként csak egy néhányat szeretnék megemlíteni: Az Egyházközség ravatalozóját, az egyház tulajdonában lévő volt falusi könyvtár (nagyon elhanyagolt állapotba adták vissza) helyére alakítottuk ki a 2006–2007-es esztendőben, ahonnan azóta is történik a temetkezés. A ravatalozó épülete is teljes felújításra szorult a tetőzettől a külső -, belső felújításig és átalakításig. 2008-ban a 2 hektárnyi területű temetőt beton és vaskerítéssel vettük körül, majd 2009-2010-ben ismét egy az államosításkor elvett, majd 1992-ben drasztikus állapotban visszaszolgáltatót egyházi épület terhe nehezedett a vállunkra, de hála az Istennek, hogy 2009–2010-ben sikerült teljesen felújítani és egy szolgálati lakást kialakítani (kántori lakás). 2011-ben a templom régi orgonáját teljesen újra cseréltük ki. Mindezen munkálatokat önrőből a hívek önzetlen adományaiból, a helyi közbirtokosság és önkormányzat támogatásával sikerült véghezvinni.

Sajnálatos módon még egy nagyon nagy teher nyomja az Egyházközség vállát. 1886-ban az Erdélyi Római Katolikus Egyházmegye főpásztora, Lönhárt Ferenc püspök látogatása alkalmával a falu egyházi és világi vezetősége elhatározta egy öt tantermes új egyházi iskola építését. 1888-ban fogtak hozzá az iskola felépítéséhez. Az építési munkálatok tavasztól késő őszig tartottak. Kijutott a munkából szegénynek, gazdagnak egyaránt. Az iskolaépületet november 11-én szentelték fel. A kezdetektől magyar nyelvű római katolikus iskola működött benne. Államosítás után is rendeltetésszerűen iskolának, majd később óvodának használták. A 4653/1948-as román állami rendelkezéssel az egyházi iskolánk az állam tulajdonába került. 55 év után a 6490/2003-as állami rendelkezéssel újra visszaszolgáltatták a lövétei egyházközségnek. Mindezt sajnos nagyon lerombolt, siralmas állapotba. Az 1888-ban épült lövétei Római Katolikus Népiskola jelenlegi formájában szerkezetileg, de alaprajzilag is eltéréseket mutat a kőépítészeti hagyományokon alapuló változattól. Alapjaiban szervesen követi a háromosztatú, kúriákra jellemző alaprajzi képzést. Tornácos kiképzése funkcionális igénye mellett egyediségét is erősíti. Az épületen minimális belső átalakítások vannak, szerkezete eredeti, épített állapotában maradt meg. Szerkezeti állaga drasztikus. Helyszíni szemlén alapozási gondokra utaló nyomok is vannak. Későbbi feljavítások esetén mindenképp szükséges lenne geo technikai vizsgálat. Falain nem figyelhető meg jelentősebb deformáció, viszont különböző gombok jelentek meg rajta, ezért is vált szükségessé, hogy az épületből az óvoda kiköltözzön, hiszen az utóbbi időben az működött benne (2001-ig). Tetőszerkezete fokozottan veszélyeztetett, helyenként szerkezeti elemek kiegészítése, cserélése indokolt. Az épületben vezetékes víz található, illetve villanyhálózat. A tüzelőberendezések romos állapotban, vagy elbontás alatt, a kémények szerkezetileg stabil, további használat esetében kor-

szerúsítést igényel. Sajnos, hogy „ismeretlen tettesek” lerombolták ezeket a csempekályhákat és a vasazatott értékesítették, ezen kívül pedig a nyílászárókat is betörték. Az egykori iskola bútorzata már nem található meg. 2001-től nincs használatban az épület. 2004-ben szedték fel az egykori padló faanyagát, elkerülve a további gombásodást. Az iskolához tartozó udvar a jelenben is gondozott. Használata továbbra is az épület fontos kiegészítése lehet. Ideális, templomhoz közeli fekvése miatt további hasznosítása közösségi funkciót feltételez. Jómagam és az egyháztanács, valamint a község előjárói olyan közösségi funkciókban gondolkodunk, melyek fenntarthatóak és példaértékkel lehetnek jelen a közösség életében. A felújított épületben helyet kaphat majd egy nagyobb méretű egyházi közösségi terem ahol a fiatal generációtól az idős generációig (nyugdíjas klub) mindenki az igényeinek megfelelően élvezheti az építészeti technika adottságait, kényelmét. Helyet biztosíthat majd végre egy normális körülmények között megtartott kóruspróbának, különböző műkedvelő csoportok próbáinak, ifjúsági vallásórák megtartásának vagy akár a rózsafüzér társultok és más imacsoportok is igénybe vehetik. Itt majd lebonyolíthatóvá válik egy nagyobb létszámú rendezvény és akár egy azt követő ebéd is. Éppen ezért is lesz szükséges egy teljes konyhai felszereltségre is. Az épület, hogy teljesen ki legyen használva, a többi terembe éjszakai fekvőhelyeket szeretnénk kialakítani galériás megoldással és hozzá megfelelő számú fürdőszobákat, hogy amikor vendégeink érkeznek, nekik megfelelő körülmények között tudjunk szállást biztosítani. Persze itt nem pénzért kiadott fekvőhelyekre gondolunk, hanem, hogy amikor a magyarországi testvértelepüléseinkről (Maglód, Domaszék és Budakalász) falunapok, vagy más rendezvények alkalmával (Csíksomlyói búcsú) vendégek érkeznek, nekik helyet tudjunk biztosítani. Az épület nem műemlék. A jelenlegi épület alapterülete 1079 m² (négyzetméter), ami hatalmas alapterület-

nek számít. Az Egyházközségnek nagy vágya, hogy valami megoldást találjon e szomorú helyzetre, de mivel a Hargita aljában megbúvó 100%-ig székely-magyar községbe akadozik életünk, bezáratván a környező megélhetési forrásunkat jelentő bányákat, gyárat, így ez önerőből nem működik.

Bízunk a Gondviselő Istenben, hogy újra megsegíti Lövete buzgó, imádságos lelkületű népét és sikerülni fog, amire olyannyira vágyunk. Híveimmel együtt Isten áldását kérem, minden olyan személyre, szervezetre, amely e nemes cél ügyét felkarolja és segíti, s így mihamarabb újból az Egyházközség nemes céljának szolgálatára tudjuk bocsájtani az épületet.

Lövete, 2013. 01. 25.

P.H.

László István plébános

2013. 02. 13.

Kövér László

Magyar Országgyűlés elnöke

1055 Budapest Kossuth tér 1-3.

Tárgy: **lövetei** népiskola épületének helyzete.

Tisztelt Elnök Úr!

A mai napig szívesen emlékszünk Lövétén tett látogatására. Bizonyára emlékszik rá, hogy akkor megmutattuk a templom melletti egykori iskolaépületet, amelyet műemléki jellegénél fogva szeretnénk megőrizni. Terveink szerint egyházi célra használnánk, de ugyanakkor szeretnők az anyaországi magyarság és a székelyföldi magyarság jobb kapcsolattartásának a szolgálatában állítani. Megfelelő lenne konferenciák szervezésére, illetve a Mária út zarándokainak pihenőhelyként szolgálhatna. Kérjük az Elnök úr szíves közbenjárását, hogy az épületet

újra hasznosítani tudjuk, fontos műemlék jellegű épületként megőrizzük, és az egyház szolgálatába állíthatjuk. Mellékelten küldjük Nagytiszteletű László István plébános úr Nyilatkozatát. További munkájára Isten áldását kívánjuk.

Tisztelettel

Egyed József, elnök

P. H.

Mihály János, alelnök

Lövéte, 2013. február 13.

2013. október 30.

Régi pompájában állítanák vissza Lövétén a népiskolát

Nagy álmom megvalósítását tűzte ki céljául a lövétei katolikus egyház vezetősége. Teljes pompájában szeretnék visszaállítani az egykori római katolikus népiskola impozáns épületét, amely javításának becsült értéke több mint félmillió lej. Támogatás, segítség reményében felhívást tettek közzé egyebek közt az interneten is, de bíznak a pályázati lehetőségekben is. Tavasszal mindenképp nekifognak a munkálatoknak.

A katolikus plébánián készségesen állt rendelkezésünkre László István plébános, Tódor Loránd kántor, illetve Sata Lajos és Egyed Mátyás gondnokok. Elmondták, hogy az 1888-ban épült egyházi épületet 1948-ban államosították, iskolaként működött, legutóbb pedig az óvodának adott helyet. A településen lévő másik iskolát az 1960-as években építették, s ezt a régi épületet az enyészetre bízták. László István plébános szerint 2003-ban siralmas állapotban szolgáltatották vissza az egyháznak az épületet, és már akkor úgy döntöttek, hogy valamit kezdeni kellene vele, hogy ne legyen a falu szégyene. Azt tervezték, újrafödik, hogy megállítsák a teljes romlását. Idén tavasszal nekifogtak a tető újrafödésének, ám amikor a vízvezető sáncot kiásták, bedőlt az épület keleti szárnyának fala. A leomlott épületrész egyetlen felületű hajdani osztálytermet és

egy tornácot foglalt magában. A helyreállítási munkálatok tervezése folyamatban van, jelenleg készül az épület részletes felmérése és kárfelmérése, a szakértői vélemény, valamint a sürgősségi állagmegóvásra és szerkezeti megerősítésre vonatkozó terv.

Az épület nem szerepel a műemléki nyilvántartásban, bár arra érdemesnek mondható. Az épülettömeg megformálásától a tornác és az utcai oromfal díszítéséig a régi iskola egységes képet nyújt, igen jó példája a népi építészetből merítő, annak arányrendszerét, anyaghasználatát és térformálását hűen megtartó építészetnek. A régi iskola és a 112 évvel korábban épült templom Lövete településképeinek meghatározó épületegyüttesét alkotja.

Püspöki látogatás sarkallta az iskolaépítést

1886-ban az Erdélyi Római Katolikus Egyházmegye főpásztorra, Lönhárt Ferenc püspök látogatása alkalmával a falu egyházi és világi vezetősége határozott az öt tantermes új iskola építéséről. A terveket Draskoczy Jenő okleveles mérnök készítette el, és 1888-ban fogtak hozzá az iskola építéséhez. A munkálatok tavasztól késő őszig tartottak, kijutott a munkából szegénynek, gazdagnak egyaránt. Végül az iskola homlokzatára Péter Gergely székelyudvarhelyi kőfaragó felvéste Bodó Ádám marosvásárhelyi gimnáziumi tanár versét: ROM. KATH. NÉPISKOLA. LÖNHÁRT ANGYALI PÜSPÖK URUNK/ AHÁNYSZOR E HELYRE JUTUNK/A HÓDOLATUNK JELÉÜL/ SZÁNK IMÁRA HEVÜL/ ÁLDANI NAGY NEVEDET/ LÁTVA E SZÉP MŰVEDET/ LÖVÉTE HITKÖZSÉGE. Lönhárt Ferenc „angyali szívú” püspöknek szándékozott örök emléket állítani Jakab Lajos akkori plébános. Az iskolaépületet november 11-én szentelték fel.

Közösségi házként működne.

Az épület helyreállítási munkálatairól szóló dokumentumokat Várday Zsolt építész állította össze, hasznosítási javaslatokat

is ő tett. „2013 nyarán az egyház és az önkormányzat képviselői, valamint a tervezői csapat közös tanácskozása alapján a hasznosítás következő lehetőségei fogalmazódtak meg. Helyreállítását követően a hajdani iskolaépület ismét bekapcsolódhat a falu életébe. Az épület előtt elhalad a Kirulyfürdőn keresztülvezető út, mely Kalibáskónél csatlakozik a Székelyudvarhely–Csíkszereda főúthoz, valamint a Kiruly sarka elágazáson keresztül elérhetővé teszi a híres Orbán Balázs-barlangot és a Vargyasi-szorost is. Így az épület a festői szépségű útvonalak kezdőpontján áll, turisztikai szempontból a falu információs központjának is joggal adhatna helyet” – véli az építész.

2005-ben a budapesti Szent István Egyetem és az Ybl Miklós Műszaki Főiskola által szervezett felmérőtábor keretén belül Zelenai Tamás készítette az épületről egy hasznosítási tanulmányt, melyben a következő javaslatot teszi: „A megmentendő épület hasznosításához készítettünk egy alaprajzjavaslatot, melyben megtartottuk az egybefüggő nagyvonalú tereket. Ez a megoldás lehetővé teszi egy olyan zarándokház kialakítását, melyben emeletes ágyakon 30–40 ember részére biztosíthat kulturált szállást. A zarándokházként való hasznosítást indokoltá teszi Csíksomlyó viszonylagos közelsége és Lövéte elhelyezkedése Székelyudvarhely és Csíkszereda között félúton. Azért, hogy az épületet egész évben kihasználtsá tegyük, megtartottuk a könyvtárat, de áthelyeztük a hegy felőli oldalra. A falu felé néző termet, mivel az azt körülölelő teraszról gyönyörű a kilátás, rendezvényteremként javasoljuk használni (bálok, hittanterem, konferenciaterem), illetve egy esetleges nagyobb rendezvény esetén felhasználhatók a vendégszobák is. Az épület közepén kialakított vizes helyiségek, illetve az étkező bármely tervezett funkciót képes kiszolgálni.”

Tavasszal elkezdik a felújítást Tódor Loránd kántor egyebek közt azt is elmondta, egy csíkszeredai pályázatíró céggel már felvették a kapcsolatot, s a tervek szerint februárra elkészül a tel-

jes dokumentáció. „Amint kiírják az uniós pályázatokat, rögtön megpályázhatjuk. De biztosított támogatásáról a helyi közbirtokosság is, tavalyelőtt százezer lejt, tavaly pedig ötvenezer lejt ígértek, a helyi önkormányzat is 50–50 ezer lejt különített el az utóbbi két évben a költségvetésből. A cserepet pedig az egyházközség pénzéből vásároltuk meg. Tavasszal mindenképp nekifogunk az alapok megerősítéséhez” – mondta a település kántora. A szakvélemény szerint az épület állapota nagy általánosságban jónak mondható, komoly szerkezeti meghibásodások, falelválások, repedések vagy alapozási gondokra utaló jelek nem láthatók, a szerkezet megfelelően viselkedett az elmúlt évszázad földrendései idején is. Az épület falazata kőből és téglából készült, beépített fa szerkezeti elemeket nem tartalmaz.

A felújítás fontosabb munkálatai: a födémek megerősítése, a fedélszerkezet sérült elemeinek cseréje, a kötőgerendák kiváltása és a fedélszerkezet székülésekké való átalakítása, a cseréphéjazat és a cseréplécek cseréje, kémények javítása, cementes burkolatok eltávolítása, a külső és belső sérült vakolatfelületek eltávolítása, a falfelületek hagyományos kétrétegű meszes vakolattal való burkolása és mázolása, a földszinti padlók és falazatok gomba-mentesítése, nyílászárók javítása és festése, mosdóhelyiségek és műszaki helyiség kialakítása, a használathoz szükséges gépészeti elemekkel való teljes felszerelés, villany- és vízbekötés, szennyvízüleptető/tározó kialakítása, tereprendezés. A kezdeményezők kérnek tehát minden lövétei gyökerekkel rendelkező székely embert, hogy lehetőségeik szerint támogassák tervüket.

Nagyálmos Ildikó (Forrás: <https://szekelyhon.ro/aktualis/udvarhelyszek/regi-pompajaban-allitanak-vissza-loveten-a-nepiskolat>)

2014. november 23.

**LÖVÉTE – KISBOLDOGASSZONY – RÓMAI KATOLIKUS
PLÉBÁNIA**

PAROHIA ROMANO - CATOLICĂ – KISBOLDOGASSZONY - LUETA

RO – 537140 LUETA nr. 430. jud. HARGHITA

TEL.: 00-40-266-220732 MOBIL: 00-40-769-563438 E-MAIL:

kisboldogasszonylovete@yahoo.com

Nr. 108/2014

Asociația Zöld Erdély Egyesület

Lueta, Str. Principală, Nr. 1112, Cod. 537140, Jud. Harghita

Téma: lövétei népiskola épületének bérbeadása
Ismeretétül küldjük Veress László úr számára is

D. a J. Kr.!

Jegyzőkönyv

Tisztelt Zöld Erdély Egyesület Vezetősége!

Lövéte

Ezennel értesítjük a lövétei Római Katolikus Egyházközség Vezetőségének, képviselői **LÁSZLÓ ISTVÁN** Plébános Úr, valamint az egyházközség egyháztanácsa, az egyház tulajdonában álló Római Katolikus Népiskola épületének (Lövéte 425 szám alatti ingatlan) bérbeadásával kapcsolatos hivatalos álláspontjáról.

2014. november 21-én a gyulafehérvári Főegyházmezei Hatóság Gazdasági Osztályának Vezetőségével, képviselőjével Ft. Varga Rezső főegyházmezei vagyongazdálkodó úrral, gazdasági igazgatóval és a Főegyházmezei Egyházművészeti és Építészeti iroda Vezetőségével, képviselőjével Márton Judit műemlékvédő szakmérnökkel valamint a Főegyházmezei Jogtanácsosi iroda Vezetőségével, képviselőjével Komáromi Attila ügyvéd-jogtanácsos úrral való szóbeli egyeztetés és szakvélemény kikérése alapján, semmi jogi és más akadály nincs egy közösen összeállított bérbeadási szerződés létrejöttének, valamint az épület gyakorlati bérbeadásának a Lövéte 1112 szám alá bejegyzett Asociația Zöld Erdély Egyesületnek, amelynek az elnöke is szintén lövétei születésű: Márton József.

2014. november 23-án a lövétei Római Katolikus Plébánia Hivatalban megtartott egyháztanácsgyűlés résztvevői figyelembe véve a Főegyházmezei Hatóság szakosztályainak véleményét és az egyesület előzetes tájékoztatását, többségi szavazattal elfogadta a Római Katolikus Népiskola épületének bérbeadásáról szóló határozatot abban az esetben ha a szerződésben az Egyházközség számára is kedvező és elfogadható feltételek rögzítődnek.

A további sikeres együttműködés reményében, munkájukra és életükre Isten áldását kérve,

Imádságos köszöntéssel,

Lövéte, 2014. november 23.
Krisztus Király Főünnepén

László István

nébános

Egyháztanács tagjai:

1. András András: *András*
2. András Ignác:
3. Demeter Albert: *Albert*
4. Demeter Emil: *Emil*
5. Demeter László: *Demeter*
6. Demeter Mihály: *Mihály*
7. Egyed Máttyás: *Máttyás*
8. Ferencz Árpád: *Ferenc*
9. Gábor István: *Gábor István*
10. György Pál:
11. Györgylőrincz Lajos:
12. Ladó András: *Ladó András*
13. Lázár Attila: *Attila*

14. Lázár Árpád: *Lázár Árpád*
15. Lázár Sándor: *Sándor*
16. Lázár Vencel: *Vencel*
17. Lázár Zoltán: *Zoltán*
18. Mihály Ferenc: *Mihály*
19. Miklós Imre: *Miklós Imre*
20. Pál Csaba: *Pál*
21. Sata Lajos: *Sata Lajos*
22. Stélik Ferenc: *Stélik*
23. Szain János: *Szain*
24. Tódor Lóránd kántor: *Tódor*

2015. július

Támogatja a magyar kormány a Népiskola felújítását

Nemrég nagy örömmel értesültünk arról, hogy a magyar kormány, több más, a magyar közösségek megtartását, erősítését célzó projektek között, támogatja a lövétei Népiskola felújítási munkálatait is. Ezt Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár jelentette be július 23-án Tusványoson. Régi álom teljesülne, hiszen pár éve többen azon munkálkodnak, hogy a

felújításhoz szükséges kereteket előteremtsék. Törekvésük nem veszett kárba, ugyanis többéves előkészítő munka után, miután a lövétei bejegyzésű Zöld Erdély Egyesület is felkarolta ezt a közös ügyet, mondhatni rövid időn belül sikerült kézzel fogható eredményeket elérni ezen a téren. Márton Józseftől, az egyesület vezetőjétől megtudtuk, hogy a magyar kormány még az idén jelentősebb összeget (kb. 30 millió forintot) kíván nyújtani az épület felújítására. A katolikus egyházzal való megállapodás (amelyre 2014. november második felében került sor) alapján az ingatlan továbbra is egyházi tulajdonban marad, a lövétei Zöld Erdély Egyesület pedig közösségi-közhasznú rendeltetésű használati-üzemeltetői jogot kap az épületre, ha biztosítani tudja a felújítást. Jelenleg várnak a hivatalos értesítőre a magyar kormány részéről, és ha minden rendben megy, akkor még idén ősszel elkezdődhetnek a felújítás kezdő munkálatai. Rövid beszámolóink végén szeretnénk kinyilvánítani: hálásak vagyunk a magyar kormánynak, hogy Lövéte és térsége építészetileg egyik legértékesebb épületének felújítását támogatásra érdemesnek tartja. Bízunk benne, hogy sokan fogják még támogatni ezt a közös ügyet, mint ahogy azt egyes intézmények már eddig is megtették (pl. az eddigi tervek elkészítése, a közbirtokosság által az egyházközségnek nyújtott támogatásából finanszírozódott). Olvasóinkat pedig tájékoztatjuk, hogy terjedelmesebb cikkben szándékunk foglalkozni a témával majd az augusztusi lapszámunkban.

Végezetül álljon itt az a nyilatkozat, amelyet Ft. László István plébános és Tódor Lóránt kántor, tett, az egyházközség részéről, a fejleményekkel kapcsolatosan:

„Örömünkre szolgál, hogy a lövétei Egyházközség hívei között vannak, és reméljük, hogy még lesznek olyan segítőkész személyek, egyesületek, intézmények, akik szívügyüknek érzik és tekintik a Népiskola helyzetét és sorsát. Így felpártolva bennünket nem sajnálva időt, anyagiakat és energiát, teljes mértékben

mellettünk állnak és a közös ügyért szolgálnak. Ugyanakkor nem csak Ők, hanem személyes kialakult baráti kapcsolataikat is az Egyházközség és a Népiskola javára fordítják. Tudjuk, hogy ez nem kis áldozat és munka, de a Jóisten mindezért százszorosán megjutalmazza. Annak is tudatában vagyunk, amint az már bebizonyosodott, hogy mindezen munkálatokat önerőből nem lennénk képesek véghezvinni, mivel az Egyházközség anyagi keretei erre sajnos messzemenően elégtelenek. Ezért szükséges az épület sorsát olyan kezekbe adni, akik jövőt tudnak biztosítani neki.”

Mihály János

2015. augusztus 24.

Lövétei Római Katolikus Népiskola helyreállítási terve

Építészeti Műleírás

A régi iskola 1888-ban épült, Lönhart Ferenc római katolikus püspök biztatására, Draskoczy Jenő tervezésével, a lövétei faluközösség keze munkája nyomán. Közel egy évszázadon át a falu iskolája volt, az utolsó évtizedekben pedig óvodaként működött. 2002 óta nincs használatban, leromlott állapota miatt bármilyen célra alkalmatlanná vált. Az épület nem szerepel a műemléki nyilvántartásban, bár arra érdemesnek mondható. Az épülettömeg megformálásától a tornác és az utcai oromfal díszítéséig a régi iskola épülete egységes képet nyújt, igen jó példája a népi építészetből merítő, annak arányrendszerét, anyaghasználatát és térformálását hűen megtartó építészetnek. A régi iskola és a 112 évvel korábban épült templom Lövéte településképének meghatározó épületegyüttesét alkotják.

A Csíksomlyóra vezető **Mária zarándokút** déli ága a település közelében halad át, a vallásos turizmus útvonalára tűzött haj-

dani katolikus iskolaépület a Mária-út méltó stációjává válhat.

A jövőben a felújított iskolaépület a „**Határtalanul**” **diáktáborok** kitűnő célpontjaként szolgálhat, autentikus erdélyi hegyvidéki falusi környezetben biztosítva helyet a tábor oktatási- és szállásigényeinek.

A jelenlegi állapot rövid ismertetése

A római katolikus egyház tulajdonában levő épület bruttó alapterülete 642 m², a közelmúltban leomlott az épület keleti szárnyát képező 137 m²-es épületrész, mely hajdan egy tornáccal szegélyezett osztályteremet foglalt magába. Az épület állapota nagy általánosságban jónak mondható, komoly szerkezeti meghibásodások, falelválások, repedések, vagy alapozási gondokra utaló jelek nem láthatóak, a szerkezet megfelelően viselkedett az elmúlt évszázad földrengései idején is. Az épület falazata kőből és téglából készült, beépítet fa szerkezeti elemeket nem tartalmaz. Az épület cseréphéjazattal fedett fedélszerkezete fenyőfából készült hagyományos ácsolással, a szerkezeti csomópontok faszeges biztosításával. Az osztályterem fölötti nagy fesztávú mennyezeti gerendák helyenként a tetőszerkezet terhét is hordozzák, és ez számos helyen maradandó szerkezeti károsodást eredményezett. Az épület északi és kelti részének fa padlózatában és ajtókereteiben könnyező házigomba pusztított az elmúlt időszakban, melynek következtében ezek az épületelemek túlnyomó részt eltávolításra kerültek. Jelenleg aktív gomba-telep nem azonosítható.

Anyagait és térszerkezetét tekintve az épület eredeti alakját megőrizte, a belső közlekedőkben igen szakszerűtlenül kialakított mellékhelyiségek, valamint a tetőszerkezet megerősítését célzó kisebb módosítások visszafordíthatóak.

A jelenleg **létező épületrész** egységes belmagassága 4,50m, két közlekedő folyosót (23,1 m² és 22,3 m² hasznos felülettel),

négy hajdani tantermet (73,8 m², 73,4 m², 74,6 m² és 34,2 m² hasznos felülettel), illetve egy 63 m² felületű, a nyugati épület-szárnyat körülfogó tornácot foglal magába. A **leomlott épületrész** egyetlen 73,8 m² felületű hajdani osztálytermet és az őt körülfogó 52 m² felületű tornácot foglalt magába. Az **épület teljes helyreállítását követően** tehát **összesen 397 m²-es nettó belső** alapterület és **115 m²-es tornác** áll majd rendelkezésre.

Az épület fontosabb adatai:

- építés ideje 1888.
- bruttó alapterület 642 m²
- nettó alapterület 512 m²

Javaslatok az épület hasznosítására

A felújítás fontosabb munkálatai: a födémek megerősítése, a fedélszerkezet sérült elemeinek cseréje, a kötőgerendák kiváltása és a fedélszerkezet székülésekké való átalakítása, a cseréphéjazat és a cseréplécek cseréje, kémények újjáépítése, cementes burkolatok eltávolítása, a külső és belső sérült vakolatfelületek eltávolítása, a falfelületek hagyományos kétrétegű meszes vakolattal való burkolása és mázolása, a földszinuti padlók és falazatok gombamentesítése, nyílászárók javítása, kiegészítése és festése, mosdóhelyiségek és műszaki helyiség kialakítása, az épületnek a használathoz szükséges gépészeti elemekkel való teljes felszerelése, villany- és vízbekötés, szennyvízlevezető/tároló kialakítása, tereprendezés.

A leomlott épületrész teljes újjáépítése a helyreállítás szerves része. Helyreállítását követően a hajdani iskolaépület, **közösségi házként** való hasznosításával, ismét bekapcsolódhat a falu életébe. Az épület előtt elhalad a Kirulyfürdőn keresztül vezető, felújított és aszfaltburkolattal ellátott 29 sz. út, mely Kalibáskónél csatlakozik a Székelyudvarhely-Csíkszereda (13A) főútbá, vala-

mint a Kiruly sarka elágazáson keresztül elérhetővé teszi a híres **Orbán Balázs barlangot** és a **Vargyasi szorost** is. Így épületünk a festői szépségű útvonalak kezdőpontján áll, turisztikai szempontból tehát a falu **turisztikai információs központjának** is joggal adhat helyet.

Az épület négy, egyenként 70 m² -t meghaladó alapterületű helyisége **osztatlanul kerül megőrzésre**, ezek igen **változatos funkciók** befogadására képesek **jó megvilágításuk** és **hatékony megközelíthetőségük** folytán is, az épületet körülfutó tornácok 2m-es szélességüknél fogva pedig a fedett fogadótér funkcióját látják el. Az eredetileg is 150-200 gyermek számára tervezett épület alaprajzi szerkesztése igen hatékony, a **tűzvédelem** szempontjából fontos, másodlagos menekülési útvonalak kialakítására a tornácokra néző ablakok kiválóan alkalmasak.

1. változat: a tetőtér használatának mellőzésével

Az újjáépülő keleti épületrész jó megközelíthetőségénél fogva igen alkalmas egy **turisztikai információs iroda** elhelyezésére, amely a nagy (4,50m) belmagasság kihasználásával galériás módon is kialakítható. Itt napközben a galéria alatti alacsony mennyezetű térrészben különböző, mérsékelt helyigényű kézműves foglalkozások végezhetőek, akár anyagi haszon céljából, így a látogatók ízelítőt kaphatnak a térség élő hagyományyaiból is. Az elsődlegesen információs célokat szolgáló térben elhelyezett hagyományos kályha alkalmas a tér fűtésére is, de a füstjáratokkal fűtött hosszú patkán üldögélve a hagyományokat idéző kellemes környezetben találhatja magát az erre látogató. A galéria felső szintje (+2,38m) közttes szintet képvisel a tetőtér felé vezető útvonalon, 8-10 ülőhelyet biztosítva a 24,4 m² felületen, különleges térélményt nyújtva az ott megpihenő számára.

Az információs iroda **kis teakonyhájában** elkészíthető **egyszerű italok** elfogyasztására legalább három helyen sor kerülhet

ugyanazon tér keretein belül: a galéria felső szintjén, a galéria alatt a kályha közelében, valamint a teljes magasságában megmutatkozó szabad térrészben, ahol az ablakok közelében már a bejárati tornáccal és az utca terével is vizuális kapcsolatba kerülünk.

Az épület **középső** részét elfoglaló **két hajdani osztályterem** között egy **4 méter széles nyílás** vágható a jelenlegi kémények helyén (a szerkezeti szakvélemény ezt megengedi), melyek a falszövetben való előnytelen elhelyezkedésük miatt a szerkezet gyenge pontját képezik, ezt egy megfelelő áthidalással még javítani is lehet. Az ily módon összekapcsolt két tér teljes hasznos felülete **150 m²**, mely már rangosabb eseményeknek is otthon adhat, **95-100 ülőhelyes** kapacitásával, de külön-külön is használható változatos célokra.

Az épület hajdani funkciójához legközelebb eső hasznosítás a „**jelenkori népiskola**“, mely a vidéki **mesterember-képzésnek** és **gazda-képzésnek** adhat otthont, anélkül hogy kizárólag erre a célra sajátítaná ki az épületet. A **hajdani osztályterem** mint e célra kiválóan alkalmas **kiselőadók**, vagy **csoporthoz foglalkozásra** alkalmas terek különböző **szakmai továbbképző tanfolyamok**, cégek számára kellemes vidéki környezetbe kihelyezett **csapatépítő- és humán erőforrás-fejlesztő tréningek** szervezésére is alkalmas. Összességében úgy tekinthetünk az épületre, mint **felnőtteképzésre** alkalmas kis **oktatási központra**, mely számos kiegészítő funkcióval bővíthet.

A bútorzat változatos elrendezése mellett a nagy helyiségek a **falu életében előforduló különböző rendezvényeknek** adhatnak otthont. Lövete a **népes családokról** híres falu, így számos esetben jelentősebb **családi események megünneplésére** nincs megfelelő tér a lakóházakban, viszont a művelődési ház használata sem indokolt. Ilyen és hasonló esetekben a **70-150m²** közötti alapterületű terek kiváló keretet nyújthatnak, ahol **együtt ün-**

nepelhet az egész család, de még megmarad az esemény intim családi jellege is.

Az észak-keleti részen a szerkezetileg legtöbb beavatkozást igénylő **hajdani tanítói tanácskozóterem** a kiszolgáló funkciókat fogadja be: férfi / női / mozgássérült mosdók és melegítőkonyha, melyek egy kis előtéren keresztül csatlakoznak a bálteremhez és a keleti bejárat felé vezető közlekedőhöz.

A bálterem nyugati tornácra néző egyik ablakának mellvédjét kibontva **a bálterem nyugati megközelítése** is lehetővé válik, az épület északnyugati részén elhelyezkedő csendes kis udvar kiváló **köztes bejárat** teret biztosít bármilyen rendezvény számára.

A nyugati szárny, mely az egyházi funkciókhoz kapcsolódik (templom, ravatalozókápolna) **egyháztörténeti műtárgyak** bemutatására (állandó tárlat) és **kisebb vándorkiállítások** befogadására képes térré alakítandó, saját bejáratral, mely függetlenül is használhatóvá teszi ezt az épületrészt.

2. változat: a tetőtér hasznosítási javaslata

A földszinti funkcióknak az 1. változatnál leírt módon való kiosztása mellett lehetőség nyílik a tetőtér hasznosítására is.

A helyszín adottságai lehetővé teszik **a tetőtér két úton való megközelítését**, ami tűzvédelmi szempontból is igen jelentős előnyt jelent. A legcészerűbb elérhetőség természetesen az információs iroda terében elhelyezett galériás felépítmény kihasználásával valósul meg, így az iroda egyben fogadó- és várakozóterként is működik. A **második útvonal** az épület nyugati homlokzatához kapcsolódó **lépcső**, mely **az északi oromfalon vágott ajtónyíláson** keresztül 17-18 lépcsőfoknyi közelségbe hozza a tetőtérrel a támfallal körülhatárolt **hátsó kert**hez.

A földem feltétlenül szükséges megerősítését és a tetőszerkezet szükséges módosításait követően a **tetőtérben** egy **166 m²**

es alapterületű, összefüggő, 3 m feletti belmagasságú központi tér alakítható ki. Ez akár **150 személy befogadására is alkalmas konferenciateremként** is hasznosítható, az utcára merőleges tetősíkokon kétoldali bevilágító ablaksor beépítésével.

A tetőtérben létrejövő központi tér keleti és nyugati oldalai mentén **kis hálófülkék** kapnak helyet, melyek legfeljebb **36 személy** fogadására is alkalmasak emeletes ágyak alkalmazása esetén.

A nyugati szárny feletti tetőtérben 2 db. 3 ágyas és 2 db. 4 ágyas szoba alakítható ki, így a teljes vendégfogadási **kapacitás 50 személyre** növelhető a központi tér feláldozása nélkül.

A mosdóhelyiségek a keleti szárnyban, a bejárat közelében kaptak helyet, az újjáépített épületrészben jól betervezhetőek és kialakíthatóak a szerelvények nyomvonalai.

Műszaki terek

A legfontosabb műszaki tér, a **hőközpont** és a hozzá szervesen kapcsolódó **faraktár** együttese, számára az északi oldalon található kb. 2,85m magas támfalat és a felső kert föld alatti szintjét választottuk. Itt a két járulékos funkció gyakorlatilag föld alatt helyezkedik el, az utca szintjéről elérhető, közel esnek a gépészetileg kiszolgálandó épületrészekhez és a visszaépített támfalon mindössze egy ajtónyílás jelzi majd a hőközpont helyét.

A **hőközpont** tetejéről a hasznosított tetőtér felé induló lépcső karzata olyan formán alakítható ki, hogy a hőközpont **kéményének az északi oromfalhoz való átvezetését** is magába foglalja. Így elkerülhető, hogy a kémény mint idegen test ékelődjön a templom és a régi iskola épülettömegei közé. Az észki oromfal belső oldalához csatlakozó kémény a tetősík fölé emelkedve kellő légáramot biztosít a hőközpont kazánja számára és könnyedén a többi kémény képéhez illeszthető megfelelő burkolati kiképzéssel.

Az épület **alternatív fűthetősége** céljából javasoljuk a **kályák újjáépítését**, az új kémény-konfigurációhoz alkalmazkodva.

Az épület külső tereinek hasznosítása

A nyugati oldalon a jelenlegi gyalogos bejárat szomszédságában a gépkocsik számára, az utcától támfallal elválasztott alacsonyabb fekvésű területen 24 parkolóhelyet lehet kialakítani füvesített járólappal. A nyugati oldalon két parkolóhely alakítható ki, melyek közül egy a mozgássérültek számára lesz fenntartva, ezen a ponton az épület könnyűszerrel akadály-mentesíthető.

[...]

A felújítással kapcsolatos tervek, valamint a kivitelezés folyamatát bemutató képek megtekinthetők a népiskola honlapján:

<http://loveteinepiskola.ro>

Várday Zsolt, építész

2015. szeptember

Folynak az adminisztrációs előkészítések

Amint azt már a korábbi lapszámunkban is ígértük, szándékunkban áll hűséges olvasóinkat naprakészen tájékoztatni a Népiskola felújításával kapcsolatosan. Korábban már említettük, hogy a lövétei Zöld Erdély Egyesület felkarolta közös ügyünket és támogatóra talált. A magyar állam, ill. a Bethlen Gábor Alap segítségével most beteljesülhet a régi álmunk. Folynak az adminisztrációs előkészítések a Népiskola felújításával kapcsolatosan. Jelenleg a támogatáshoz szükséges akták, szerződések előkészítése folyik, tudtuk meg Márton Józseftől, az egyesület vezetőjétől. Jó hír, hogy a támogatás eredeti elképzelése az volt, hogy a tervezői költségvetésben szereplő becsült kivitelezői-felújítási összeget (400 ezer Euró - avagy 117 millió Forint) négy részletben folyósítja a magyar állam. Most úgy néz ki, kaptunk egy lehetőséget, hogy egy összegben folyósítsák a támogatási összeget, viszont ezzel kapcsolatosan vannak adminisztrációs teendők, ezzel vannak most elfoglalva az érintett felek. Reméljük, hogy minden rend-

ben lesz és a Népiskola felújításának előmunkálatai hamarosan zökkenőmentesen elkezdődhetnek. Ugyanakkor további támogatók megkeresése is folyik, ugyanis az épület felújításával kapcsolatban még vannak olyan tételek, amelyek finanszírozásához újabb forrásokat kell találnunk. Ilyen az épület felső szintjének tervezési költsége, a kivitelezési műszaki ellenőrzés költsége, bútorozás, stb. Ezen forrásokat az Egyházzal, az Önkormányzattal és a helyi civil szervezetekkel közösen, céljainkat összehangolva szeretnénk felkutatni.

Reméljük, a közös összefogásnak köszönhetően, ezen a téren is sikerül mihamarabb eredményt elérni.

Mihály János

2016. április

Elkezdődtek a munkálatok a Népiskolánál

A nyertes kivitelező (Bauhause Enter KFT, Szentegyháza) már április végén felhúzta a védőkerítést az

épület köré, jelenleg a gombával fertőzött belső részek eltávolítása és az épületrészek fertőtlenítése folyik, majd a ledőlt északi rész alapozása és falazása

következik. Mint már előző alkalommal említettük, a 2013-ban készült tervek már nem feleltek meg a mostani építészeti előírásoknak, ezért újra kellett a terveket készíttetni és engedélyeztetni. Ez egy kicsit késleltette a munka elkezdését, majd a kivitelező kiválasztása a több árajánlat adó cég közül, időt vett fel, de viszont a jó hír, hogy az új tervekben már a tetőtér beépítése is szerepel, így az épület közel kétszer akkora felületet kap, mint eredetileg volt. A tervek szerint itt közel 50 személy elszállásolása válik lehetővé, továbbá egy konferenciateremnek is helyszínt biztosítana a tetőtér. A fölszint egyik helyiségében egyházi múzeum lenne berendezve, fogadó helyiség, mellékhelyiség és kisebb

120-150 fő számára rendezvényterem lenne kialakítva. A tervek nemsokára megtekinthetőek lesznek a Népiskola saját honlapján. Reméljük a felújítás után az épület megkapja újra régi rangját, és ha nem is a régi szerepében, de nemsokára újra hasznosan közösségünk szolgálatába állhat.

Mint már előző alkalommal szintén említettük, a magyarországi Bethlen Gábor Alap a lövétei Zöld Erdély Egyesületen keresztül 117 millió forinttal (1.696.000 lej) támogatja a Népiskola felújítását. A felújítás befejezéséhez a kivitelezői árajánlatok alapján belső bútorozás nélkül még minimum 350.000 lej lenne még szükség. Tettünk le kérést, és kaptunk is ígéretet a Lövétei Tanácstól, Lövétei Közbirtokosságtól és Hargita Megye Tanácsától is, hogy mindenki lehetőségeihez képest segíti közös ügyünket. Jelenleg is folyik a további források, lehetőségek felkutatása, reméljük sikerül mihamarabb a hiányzó összegre is támogatókat találnunk, hogy zökkenőmentesen és teljesen be tudjuk fejezni a Népiskolát és pontot tegyünk egy több éve húzódó ügy végére. További fejleményekről a következő lapszámokban tájékoztatjuk a lövéteieket.

Zöld Erdély Egyesület

2016. május

Folynak a munkálatok a Népiskolánál

Nagy öröm mindannyiunk számára, hogy elkezdődtek és folynak a munkálatok a Népiskolánál. Négy éve, amikor Kövér László a magyar Országgyűlés elnöke ellátogatott Lövéteire, Fráter Olivér történész barátunk kezdeményezésére, aki a Népiskola felújításának ügyét már korábban felkarolta, és az egyházi és világi előljárók társaságában, a helyi MPP akkori tanácsos jelöltjével közösen az iskolaépületet megtekintettük, még csak tervezgettünk, reménykedtünk.

Most már ott tartunk, hogy láthatjuk: a közös munkának meglett az eredménye. A lövétei bejegyzésű Zöld Erdély Egye-

sület felkarolta ügyünket, s közel egy évvel ezelőtt (július 23-án Tusványoson) arról értesülhettünk Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkártól, hogy a tervet, amelyet olyan rég dédelgettünk, a magyar kormány, a magyar közösségek megtartását, erősítését célzó projektek közé sorolta, s ezért úgy döntött támogatja a lövétei Népiskola felújítási munkálatait.

Jelenleg azt látjuk, hogy a nyertes kivitelező cég (Bauhause Enter SRL, Szentegyháza) felhúzta a védőkerítést az épület köré, folyik a gombával fertőzött belső törmelék eltávolítása és az épületrészek fertőtlenítése, valamint befejeződött ledőlt és biztonsági okokból elbontott hátsó épületrésznek az újr alapozása, amelyet majd az újrafalazás követ.

Lövéte egyre inkább célpont a magyarországi turisták számára, de még mindig van javítani való a szolgáltatások terén. Reméljük, hogy a Népiskolánál folyó infrastrukturális beruházás nagymértékben hozzájárul községünk, valamint szűkebb hazánk, a Kis-Homoród mente „jó hírének” növeléséhez, a turisták rendszeres idevonzásához. Mint már korábban írtuk, ha az épület elkészül, közel 50 személy elszállásolása válik lehetővé, továbbá egy konferenciateremnek is helyszínt biztosítana a tetőtér, ahol különböző képzések folynának. A földszint egyik helyiségében egyházi/helytörténeti múzeum lenne berendezve, fogadó helyiségek, mellékhelyiségek és mintegy 120-150 fő számára rendezvényterem lenne kialakítva, a helyi igényeknek megfelelően. A részletes tervek nemsokára megtekinthetők lesznek a Népiskola saját honlapján. Célunk tehát, hogy az egyház tulajdonát képező felújítás alatt lévő Népiskola épülete, ha elkészül, újra a közösségünket szolgálja.

Ez azonban csak úgy valósítható meg, ha összefogunk. Együtt jutottunk idáig és továbbra is csak együtt érhetünk el szép eredményeket. Őseinknek is így sikerült ezt az impozáns épületet felépíteni. A magyar állam támogatása mellé, ami nem

csekély összeg [117 millió Forint, vagyis 1. 696.000 RON], mi is oda kell tegyük a magunk részét, még csak azért is, hogy, ezt a nagyméretű beruházást sajátunknak érezhessük. Erre szükség is van, mert a felújítás befejezéséhez a kivitelezői árajánlatok alapján, belső bútorozás nélkül, még minimum 350.000 RON-ra lenne szükség. Az összeg előteremtésének érdekében a Zöld Erdély Egyesület, kérést tett le Lövete Tanácsához, községünk közbirtokosságához valamint Hargita Megye Tanácsához, abban a reményben, hogy ezek kedvező elbírálásban részesülnek. Jelezték segíteni fogják közös ügyünket. Reméljük, hogy így is lesz. Ugyanakkor jelzésértékű számunkra, hogy több lövétei és Lövétéről elszármazott magánszemély is anyagi támogatásáról biztosított. Nagyon fontosak ezek a felajánlások, bármilyen összegűek is legyenek, hiszen megerősítenek bennünk, abban, hogy eddigi munkánk nem volt hiábavaló, és jó úton járunk.

Mihály János

Tisztelt lövétei Barátaink !

Öröm számomra, hogy az a politikai közösség, a Magyar Polgári Párt, amelynek a tiszteletbeli elnöke lehetek, a jó ügyek kovásza Erdélyben és Székelyföldön.

Különösen örülök annak, hogy a jó ügyeket magyar összefogásban, pártokon, felekezeteken és országhatárokon átívelően szolgáljátok.

Lövétén ilyen jó ügy az egykori katolikus Népiskola felújításának ügye, amelynek kezdeményezői voltatok. Az épület megújulásának jelkép ereje is van, azt üzeni, hogy a Kis-Homoród mentén mindig megújulásra képes a múltat tisztelő, jövőben bizakodó magyar közösség.

Jó munkát kívánok nektek, kívánom, hogy Szentegyházától Székelyzsomborig a jövőben is legyetek kezdeményezői és része-

sei annak a magyar tervezésnek, cselekvésnek és összefogásnak, amely a Kis-Homoród mente megerősödését szolgálja.

Budapest, 2016 pünkösdjén.

Barátsággal

Kövér László

a Magyar Polgári Párt tiszteletbeli elnöke

2016. június

Haladnak a munkálatok a Népiskolánál.

A padlózat felbontása és - alatta fél méter földréteg felszedésével - a talajban lévő gombok eltávolítása megtörtént. Helyette alulra döngölt kavics és rá betonréteg került az épület teljes alapzatában. Az ajtókeretek is elbontásra kerültek, majd itt is megtörtént a gombamentesítés. Szintén elbontásra került a terasz a templom felőli bejáraton, aztán bontás után kiderült, hogy statikailag gyenge és emiatt áttervezésre szorult. Így végül vasbeton erősítést kapott a terasz is. Beton alapzatba kerültek be a gépészeti (víz, szennyvíz, fűtés) csövek, így ezek kivitelezése is az alapzatig készen van. Jelenleg folyik a nyílászárók leltározása, restaurálása. A tervek alapján a régi formátumban, de teljesen felújítva, termópán üvegezéssel kerülnének vissza a helyükre.

Elkészült a ledőlt északi szárny alapozása és vízszigetelése is, jelenleg folyik a falazás, méreteiben teljesen a régi formájában lesz újjáépítve. A kivitelező a tetőtér vasbeton szerkezetéhez a zsaluzást, ill. a betonozáshoz is a helyszínt készíti elő, a tervezőkkel folyamatosan egyeztetve. Idős épület felújításáról lévén szó, minden elem elbontásánál kérdések merülnek fel, ezért szükségeltetik a folyamatos tervezői és a műszaki felügyelet. Ez idáig kisebb tervezői átalakításokkal, de hála istennek zökkenőmentesen haladt az épület felújítása.

Szeretnénk megköszönni az eddigi felajánlásokat, amely pár hivatal, cég ésmagánszemély részéről érkezett. Ezeknek egy része

nem csak ígéret, hanem már a gyakorlatban is megérkezett, reméljük, hogy a többi felajánlás is hasonlóan megérkezik és ezek segítségével teljesen be tudjuk fejezni a Népiskola felújítását. Még egyszer köszönjük!

Márton József, Zöld Erdély Egyesület

2016. november

Befejeződnek a kinti munkálatok a Népiskolánál

Az időjárási viszonyok ellenére a tervezett ütemben haladnak a munkálatok. Tervek szerint a hideg beállta előtt a tetőszerkezet faszerkezeteinek felújítása, az új cserepek felrakása és a külső falak vakolása-festése volt a kitűzött cél, ez hála Istennek el is készült. A benti vakolatok lassan átadásra kerülnek, az ablakok is készen vannak, nemsokára ezek is bekerülnek a helyükre.

A nyílászárók behelyezésével az épület a kivitelezés további szakaszaiban már elektromos hőszigeteléssel fűthetővé válik, így a további benti munkákat már a téli lehűlés nem zavarja. A kivitelező a tervek fölött elkészítette a kinti különálló kazánházat is, ugyanennek finanszírozását még nem tudjuk biztosítani, de reméljük, ez is megoldódik. A lövétei Közbirtokosság támogatásával a fűtőkazán és tartozékai is nemsokára beépítésre kerülnek, így reményeink szerint a nagyobb hidegek beállta előtt a teljes fűtés beüzemelése megtörténik. Az épület teljes átfűtése így biztosítva lenne, és a belső munkálatok üteme is zökkenőmentesen haladhatna.

Szeretnénk megköszönni Hargita Megye Tanácsának (30.000 Ron) és a Harmopan Rt. (8.800 Ron) anyagi támogatását. Mivel a teljes felújításhoz a meglévő anyagi keret nem elég, ezért reméljük, hogy mások is szeretnének segíteni, és mellénk állnak, hogy teljesen be tudjuk fejezni a Népiskola felújítását. Képeket és információkat a felújításról a www.loveteinepiskola.ro honlapon megtalálni.

Márton József
Zöld Erdély Egyesület

2016. december 5.

2016. november 24-én testvérvárosi szerződést kötött Budapest és Székelyudvarhely. Ebből az alkalomból a Székelyföldön tartózkodó Tarlós István, Budapest főpolgármestere, nem hivatalos villámlátogatás keretében a két Homoród mentét is felkereste.

Rövid lövétei tartózkodása alatt a felújítás alatt lévő népiskolát tekintette meg. Útján többek közt elkísérték: Németh Szilárd országgyűlési képviselő, Fráter Olivér a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökhelyettese, Borbély Lénárd Csepel polgármestere és Orbán Gyöngyi Soroksár alpolgármestere.

Reméljük, hogy hamarosan hivatalos látogatás keretében is üdvözölhetjük Budapest főpolgármesterét Lövétén.

2017. április

Hűtőmágnes készült a Népiskoláról

Amióta megkezdődtek és folynak a munkálatok a Népisko-

lánál, többen is jelezték, hogy szívesen hozzájárulnának kisebb összeggel a felújításához. Nos, erre május elsejétől lehetőség nyílik. Várday Zsolt építész látványtervének felhasználásával hűtőmágneset készítettünk, hogy legyen, amit cserében adjunk a jó szándékú adakozóknak. A nyomdai munkálatok költségeit teljes egészében falus-társunk, a Székelyudvarhelyen élő Silye Béla vállalkozó fedezte. Isten fizesse meg neki. A tervezést és a kivitelezést a

DTP stúdió végezte, nagyvonalúan 600 példányt készítve el, a megrendelt és kifizetett 500 db hűtőmagnes helyett. Darabonként 10 lejes egységáron bárki megvásárolhatja, ha ezt az összeget adományként befizeti a lövétei székhelyű Zöld Erdély Egyesület számlájára, amelyről hivatalos nyugtát állítunk ki. A részletekről érdeklődni az alábbi mobil számokon lehet: 0731 834 118 (Márton József), 0746 281 013 (Mihály János).

2017. október

Röviden a Népiskoláról

Befejeződtek az épület felújítási munkálatai a Népiskolánál. Az ajtók cseréjére a pályázati források sajnos nem voltak elegendők, de kaptunk ígéretet ezek finanszírozására és reményeink szerint nemsokára ezek cseréje is megtörténik. Az épület körüli, kinti tervezett munkák a kerítés, kapu építése és a parkolók térkövezése is még hátra van ezekre is keressük megoldásokat.

A belső berendezések, bútorok, felszerelések és az épület működtetéséhez szükséges egyéb kellékek listáját a tervező elkészítette és a továbbiakban ezek beszerzésére is szeretnénk pályázatokon és támogatókon keresztül forrásokat találni.

Sajnos a helyi víztársulat az amúgy is kevés víz miatt, nem tud vizet biztosítani, ezért az épület használata és üzembe helyezése nem lenne lehetséges abban az esetben sem, ha sikerülne a berendezni. Kút fúratásával próbáltunk vízhez jutni de sajnos magas a víz sótartalma tönkretenné a vízcsövek és a fűtő berendezéseket ezért ez a megoldás nem lehetséges. Esővíz gyűjtő ciszterna telepítését javasolta a tervező, így legalább a wc-k, zuhanyzók használata megoldódna. A lövétei Közbirtokosság 2017-es 80000 lejes támogatási összegéből közös megegyezéssel szeretnénk a vízgyűjtő ciszterna telepítését megoldani és a épületben lévő tervezett asztalok, székek egy részét elkészíttetni, ezúttal is köszönjük jószándékukat, segítségüket.

Szintén köszönjük azon lövéteiek és nem lövéteiek segítségét is akik a mágneskártya megvásárlásával támogatták a Népiskola ügyét előbbre vinni. Aki szeretné megteheti ezt a jövőben is a lövétei tanácsnál Mihály Margitnál lehet megvásárolni a mágneskártyát, 10 lej/db áron.

Köszönjük szépen segítségüket, támogatásukat.

Márton József
Zöld Erdély Egyesület

2018. március

Nyilatkozat

Folytatódnak a munkálatok a Népiskolánál. Lassúbb tempóban ugyan, de vannak további fejlemények.

A lövétei Közbirtokosság 2017-es támogatását közös megegyezéssel a vízgyűjtő ciszterna beépítésére szeretnénk fordítani, mert az épületben jelenleg nincs víz és így sajnos akkor sem lehet üzembe helyezni, ha sikerülne a bebútorozása. Ezért a vízprobléma megoldása közös megegyezéssel elsőbbséget kapott az egyéb teendők előtt. A támogatás maradék összegéből az asztalok, székek egy részét szeretnénk elkészíttetni, így igény esetén az épület a jövőben alkalmassá válna kisebb gyűlések, rendezvények, stb. megtartására.

Ezúttal is köszönjük a Közbirtokosságnak a jó szándékot, segítséget.

Az ajtók cseréje, a kerítés, kapu építése, parkoló létesítése, a belső berendezések, bútorok, felszerelések és az épület működtetéséhez szükséges egyéb kellékek listáját a tervező elkészítette és ezek beszerzésére is tettünk le pályázati kéréseket. Várjuk a visszajelzéseket, reméljük ezekre is sikerül a közeljövőben támogatót találni.

Szintén köszönjük azon lövéteiek és nem lövéteiek segítségét is akik a mágneskártya megvásárlásával támogatták a Népiskola ügyét előbbre vinni. Aki szeretné megteheti ezt a jövőben is a

lövétei tanácsnál Mihály Margitnál lehet megvásárolni a mágneskártyát, 10 lej/db áron.

Köszönjük szépen segítségüket, támogatásukat.

Márton József
Zöld Erdély Egyesület

2018. szeptember

Folytatódnak a munkálatok a Népiskolánál.

A Népiskola felújítása 2017 tavaszán fejeződött be. Azóta több pályázati kísérletet is tettünk, hogy támogatót találjunk a belső berendezés és a kültéri térrendezés befejezéséhez, sajnos ígéreten kívül mást nem nagyon kaptunk. Most viszont a Bethlen Gábor Alap-hoz benyújtott pályázatunk, pozitív elbírálásban részesült.

Reményeink szerint így már lassan a végét látjuk a Népiskola felújításának, még nem a legvégét, de egy kis segítséggel már ténylegesen bekapcsolódhat majd a közösségünk életébe.

A pályázati támogatás tartalmazza a kültéri térrendezést és autóparkoló létesítését a templom melletti felső területen és a lenti kántori lak előtti területen. Így az eddig rendezetlen területek a továbbiakban hasznosan tudnák kiszolgálni a falunk parkolási szükségleteit és a templomunkat látogató vendégeinknek is közeli parkolási lehetőséget tudunk majd biztosítani.

A belső berendezések, ajtók és a bútorozás nagy részére is kiterjed a BGA által biztosított támogatás, úgyhogy ezek beszerzése is megtörténik a közeljövőben.

A maradék bútorok, székek, asztalok és a tervezett egyházi múzeum kialakításához szükséges kereteket a lövétei Közbirtokosság biztosítja. Közös megegyezéssel a Közbirtokosság 2018-as támogatásából ezek lennének megvalósítva. Jelenleg folyik a tervek véglegesítése az egyházi múzeum végleges berendezéséhez. Terveink szerint itt a régi egyházi ereklyék bemutatása mel-

let, modernebb digitális prezentációs eszközökkel tudjuk majd szemléltetni az érdeklődőknek a Népiskola történetét, a falu történetét és további információkkal tudunk majd szolgálni az egyház történetéről.

Néhány belső berendezési eszköz, kerítések építése, bejárati kapuk építése, a kültéri terület drénezése, támfalak építése, üzembe helyezési, engedélyezési eljárások és még néhány dolog hátravan a „feladat listán”. De bízunk benne, hogy ha az eddigiekben a nagyobb és sokszor megvalósíthatatlannak tűnő feladatoknál a lehetőségeihez képest mindig mellénk álltak mind a helyi, mind a Népiskola 130 éves történetét veszni nem hagyó, anyaországi támogató, akkor a jövőben is találunk segítséget, a befejezéshez.

Ezúttal köszönjük azon lövéteiek és nem lövéteiek segítségét is, akik a mágneskártya megvásárlásával támogatták a Népiskola ügyét előbbre vinni. Aki szeretné, megteheti ezt a jövőben is: a lövétei tanácsnál Mihály Margitnál lehet megvásárolni a mágneskártyát, 10 lej/db áron.

Köszönjük szépen segítségüket, támogatásukat.

Márton József
Zöld Erdély Egyesület

2018. november

Újra községünkben látogatott Németh Szilárd államtitkár

2018. november 9-én újra községünkben látogatott Németh Szilárd honvédelmi államtitkár úr és csapata. Megtekintették a felelős Magyar Kormány támogatásából megújuló egykori Római Katolikus Népiskola épületét, valamint a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében épülő és már tető alá is hozott napközit. A vendégek munkaebéden vettek részt a plébánián, ahol további egyeztetések folytattak az egyházközség jövőbeni terveiről (a beruházásairól, a kivitelezésre váró munkálatokról).

Ugyanakkor Lövétére - ahol tavasszal Németh Szilárd úr az első államtitkári beszédét tartotta a Magyar Hősök Napján – elhozták a Hadtörténeti Intézet és Múzeum munkatársai által összeállított legaktuálisabb hadisír-nyilvántartást (az első és a második világháború veszteséglistáit). A munkaebéden lezajlott egyeztetéseket követően, a vendégek és a helyi előjárók megkoszorúzták a lövétei „HŐSÖK SÍRJÁT” és gyertyát gyújtottak az áldozatok emlékére. *(Szerkesztőség)*

TÁMOGATÓINK

A Lövétei Népiskola felújításához segítséget nyújtottak

2015	BETHLEN GÁBOR ALAP	(117 000 000 Ft)
		1 638 000 Ron
2016	LÖVÉTEI KÖZBIRTOKOSSÁG	100 000 Ron
	LÖVÉTEI TANÁCS	30 000 Ron
	HARGITA MEGYE TANÁCSA	30 000 Ron
	HARMOPAN Srl.	8 800 Ron
2017	LÖVÉTEI KÖZBIRTOKOSSÁG	80 000 Ron
	SILYE BÉLA CSALÁDJA	2 000 Ron
2018	BETHLEN GÁBOR ALAP	(70 000 000 Ft)
		1 002 750 Ron
	LÖVÉTEI KÖZBIRTOKOSSÁG	100 000 Ron
2019	LÖVÉTEI TANÁCS	35 000 Ron
	MAGÁN SZEMÉLYEK TÁMOGATÁSÁBÓL	2 020 Ron
	(2015.01.01 – 2019.05.01)	
	ÖSSZESEN:	3 028 570 Ron

